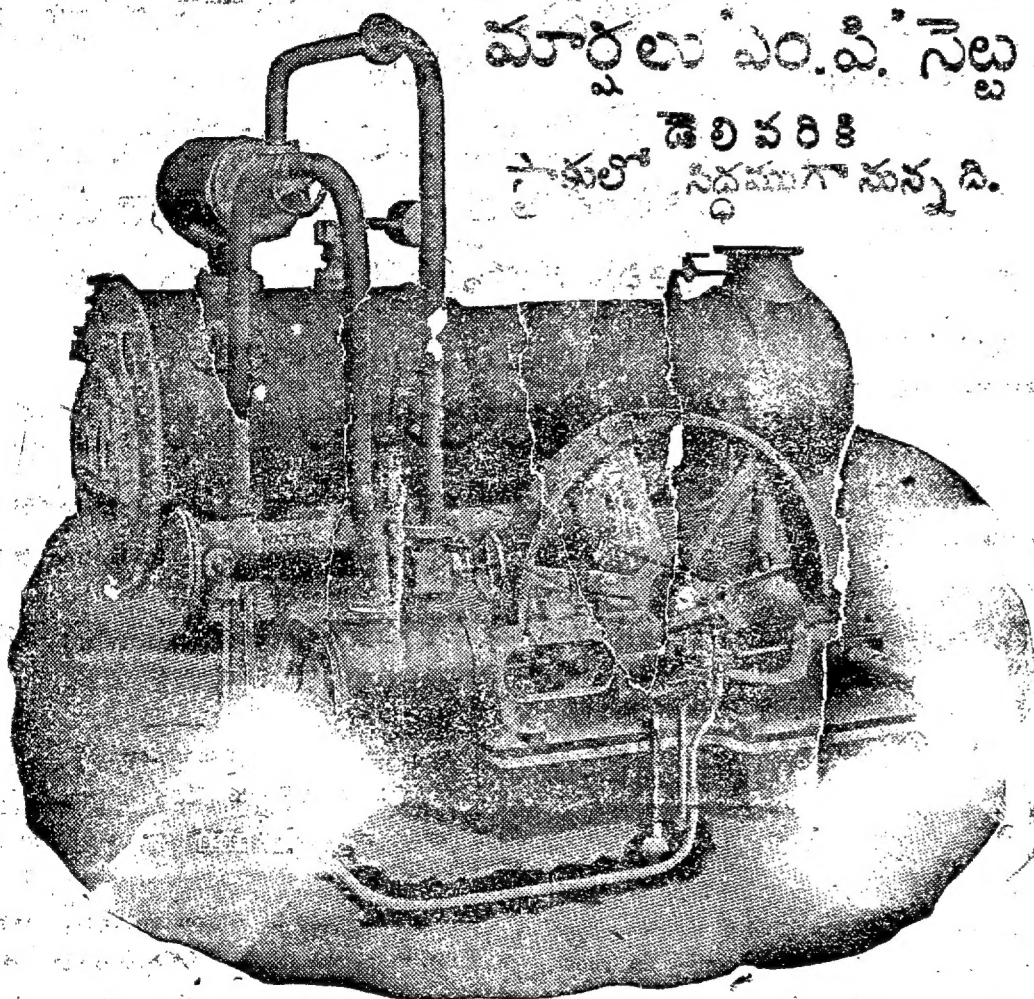

అంజనము

310076 ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

Vol. 3. } డిసెంబరు 1921 వ సం॥ అక్టోబరు నెల 13 తేది గురువారము. } No. 159.
సంపుటము. ౮ } చుక్కతి నాడు పంపత్తు రచివ్వ జమా సకుద్ధ వ్యాద శి ౧౨. } సంచిక. ౧౫౬

మార్వలు 'ఎం.పి.' నెట్టు

డెలివరీకి
సాకులో నిద్దముగా నున్నది.

బాయిలర్లు, ఎంజిను, సూపర్ హీటరు, స్టీం, వాటర్ పైపింగు
మొదలగువాటిలో వయిన ఉండునది మార్వలు 'ఎం. పి.' మార్తి నెట్టు
యొక్క వివరణము ధరలకు ఇతర వివరములకు ఈ దిగువ చిరునా
మాకు దరఖాస్తు లంపుకొనవలెను. 1806

మార్వలు సన్యు & కో (ఇండియా) లిమిటెడ్

కాశ్ మిన్: బెన్గాళా, కలకత్తా.

నెం. 9, సెకండు లైను బీచ్, మదరాసు.

అమృతాంజనము

తలనొప్పులకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది.
ఇతర ఏవిధమైన నొప్పులను కూడ
మా అమృతాంజనమును వాడి
నంత మాత్రమున వయముగూడ.
సులభ నెల 0-10-0 అనాలు

మోహనీలైలము

సీసా 1-కి 0.12-0.

తామరలైలము

డబ్బి 1-కి 0.6-0

పండ్ల పొడి

డబ్బి 1-కి 0.2-0

అమృతాంజనం డిపో,

బొంబాయి - మదరాసు.

వనాపదిసరస్వరిల్లా

రక్తహీనతను రక్తముయొక్క పరిశుద్ధతను పోగొట్టు
టయందు చేరవ్వక గాంచినది. ధర 1-12-0

ఇండియా సిలోకానందు ఎచ్చటికైనను తపాలాఖర్చు
పులితముగా పంపబడును. (2978)

విలాసము పి. డి. సావంత్.

నెం 144 ఫనసవాడి బొంబాయి.

ఇదే మంచినమయము

సీమకమలాల పువ్వురాగముల కెంపుల బం
గారునగులున్ను తెల సరసముగాను పని శుద్ధ
ముగాను దొరుకును. ఒకసారి కొనిచూడండి.

కోటా మునిరత్నం శెట్టి అండు సన్యు,
8078 217, వైశాఖపాఠ - మదరాసు.

ఆరోగ్యములకు గాను

మీరు-

219

తక్షణమే

ప్రాసిత రిపాలా ఖర్చులు కూడను అనేకమైన ఇవ్వుడే మీకు
ఒక ప్రతి "కామతానయ" కంపెనీదము
త్యరకడుడు!

వైద్యశాస్త్రి మణిశంకర్ గోవిందజీ,

అతంతనిగ్రహ యావధాయము, 28, బ్రాహ్మ, మదరాసు.

ఆంధ్ర గ్రంథాలయ వ్రేస్, లిమిటెడ్, బేజవాడ.

(1913-వ సంవత్సరం ఇండియన్ కంపెనీ ఆక్టు క్రింద రిజిస్టరు చేయబడినది.)

(3108)

మూలధనము రు 3,00,000

ప్రస్తుతము వసూలు చేయు ధనము రు 6,00,000

భాగము ౧-కి రు ౨-కి లు మొత్తము ౧,౨౦,౦౦౦ భాగములు. భాగముల సొమ్మును దరఖాస్తుతో రు ౫ లు; ఆలాటునుండు అయినప్పుడు రు ౫ లు; మిగిలిన సొమ్ము ఒక్కొక్క మాసమునకు తక్కువకాని వ్యవధిగల 3 వాయిదాలలో ఇవ్వవలయును.

డైరెక్టర్లు

- శ్రీ వైదా చిన రామకృష్ణయ్యగారు, జమిందారు, బాంకరు, కాకినాడ.
- మూల వేంకటరెంగారావుగారు, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘ కార్య నిర్వాహక పదవీధ్యులు, రామమోహన కేంద్రగ్రంథాలయధ్యక్షులు, బేజవాడ.
- నగంకల్లి వేంకటలక్ష్మీనరసింహారావు పంతులు లుగారు.
బాంబే-లా, మేనేజింగు డైరెక్టరు, ఆంధ్ర కర్మాగారము;
ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాలనెల సంఘమునకు ప్రెస్టి, గుంటూరు.
- బచ్చు నాగభూషణరావుగారు, కార్యదర్శి, భావనాని గ్రంథాలయము;
భూస్వాములు; బ్యాంకరు; పేనుకలపూడి. (గుంటూరు జిల్లా)
- పుత్తుల నాగ నరసయ్యగారు, కార్యదర్శి, శ్రీ వేంకటాద్రివారిని
కాశీపాతశాల; భూస్వాములు; పెదవారెం. (గుంటూరు జిల్లా)
- పురాణం సూరి శాస్త్రిగారు, బి. ఏ. భూస్వాములు; బ్రాహ్మేటరు; చుచిలిపట్నం
- బొడ్డపాటి మానుమతిరావుగారు, కార్యదర్శి, శ్రీ సత్యవారా ఆశ్రమ
వరప్రసాద గ్రంథాలయము; భూస్వాములు; బొడ్డపాడు. (కృష్ణా జిల్లా)
- పుచ్చా శ్రీరామకర్మగారు, కార్యదర్శి, ఆర్యశాలపూజము;
భూస్వాములు; పెదవారెం. (గుంటూరు జిల్లా)
- అయ్యంగి వేంకటరమణయ్యగారు, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయసంఘ గౌరవ
కార్యదర్శి, రామమోహన కేంద్రగ్రంథాలయ గౌరవ కార్యదర్శి, బేజవాడ.

ఆంధ్రదేశాభ్యుదయమున

కత్నోవశ్యకములగు

గ్రంథములను తిక్కన

పోతన-కృష్ణదేవరాయాది

జాతీయవీరుల పటములను, ప్రకటించి ఆద్రదేశమునకు వన్నెదెచ్చును.

అచ్చు వేయువారికిని గ్రంథక్రయమును

మిగిలి నవాకారి.

వెటుబడిదారులకు లాభకరము.

ఇతర వివరములకు ప్రోస్పెక్ట్స్ మొకలగువారికి ఇల్లు వ్రాయవలెను :

ఆయ్యంగి వేంకటరమణయ్య మేనేజింగు డైరెక్టరు.

మిక్కిలి ప్రవృత్తిగల ముగ్ధులకు యిండియా దేశమునందు మెదడునకు చాలా గొప్పగుట
కుమారుడ్యులకు వలయుటకును స్త్రీలకును హిమ్యుటను కలకంఠములకు పుష్కల
ముగ నిగనిగలాడుచుండుటకును ప్రతిష్ఠియును ప్రతిభయునును ముఖ్యముగా

కాపినియా ఆయిల్ (రిజిస్టరు)

తలకెండుకలకు మాత్రమే సాంద్ర్యమును కలిగించి దానిని బాగుగా పెంచుటకు
తగిన కృత్రి తలచూచుచుండు కలవు. ముందును పోగొట్టును. కోడలులకు పట్టు
వంటి మెత్తదనము వీరును. మెదడునకు చాలచల్లదనమును కలిగించును. పని మెంద
గుటకును కంప్లెక్స్ కలగు మాల్దీయును పోగొట్టి మాత్రమే కాంతిని కలిగించును

కాపినియా ఆయిల్ తలచూచె అన్నిటినిగూడ శ్రేష్ఠమైనది. స్త్రీలకును పురుషు
లకును, పెద్దవారికి నువ్వోడకారము మొనరిం దివది.

దేవు డీని హఠాత్తుగించుచుండును.

తల ఒకబుడ్డి ౧.౦౦ రి. పి. చార్జి ౦.౨౦ ఆవాలు.
మామూలు 2-10-౦ రి. పి. చార్జి ౧.౦-12-౦ ఆవాలు.
సోల్ ఏజెంట్లు. రి. పి. నుగియార్డు కరూమను రు. ౦.2-౦ ప్రత్యేకము.
ఆంగ్లంయిండియను డ్రగ్స్ అండు కెమికలు కంపెనీ.
155 కామ్యూనిటీ, బొంబాయి.

D 125 W 100.

నిర్వృత్తముగ తయారుచేయబడిన కాశ్మీయ బేజవాడము.
ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీగా వారమును.
తెలుగుభాషయందు గాని, ఇంగ్లీషుభాషయందు గాని
క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును.
మేనేజర్, ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీ,
19, హార్బర్ రోడ్, మాంటుగోడ్ - మదరాసు.

మహాభారతకథలు

భారతమునందలి రసవంతములగు 81 కథలును
ఉపాఖ్యానములును, యిందు శ్రేష్ఠములనును. ప్రతి
ఆంధ్రభాషాము నలంకరింపబడినది. (గురు)
వెల రూ 0-12-0; వి. పి. రూ 1-1-0.
సేతు బ్రదర్లు, మచిలీపట్నం లేక
పోస్టుబాక్సు 610, మైసూరు, మద్రాసు.

"అమృత దీప్తి" ఫలదర్శిని

ఇది మంచి ఆత్మగృహీత పుస్తకము. ఈ పుస్తకము
ప్రతి సమజమునకు ప్రతిదినమును మిక్కిలి ప్రవేశముగలదు
ఇది మాయామృతము జాతకము, పుట్టికేసీ, నక్షత్రము
మొదలగునవి అభిసరములేను. నులగు మైన తెలుగులో వ్రాయ
బడినది. గొప్ప సర్టిఫికేటులను పొందినది. వెల 1 రూ
ప్రస్తుతం ఏలూరు సబ్ జడ్జిగారు ఆతి వారాయణరావు
పంతులు బి. ఏ. వి. ఎల్. గారిల్లు వ్రాసిరి. "రాగల దానిని
తెలిసికొన గోరువారికి యీ భవిష్యత్ ఫలదర్శిని సంతోషము
కలిగించునని నా నిశ్చయము." పుస్తకములు కలయువారు యీ
దిగున చిరునామాకు వ్రాయవలయును.

తాతా జ్యోతిషవిద్యాలయము.
2888 హైదరాబాద్, విశాఖపట్నం, జిల్లా

తామర తయిలము
రాజారాణిగల డబ్బెలో ఉండును. వెల 0-6-0.
అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి లేక మద్రాసు

బల్లారి క. ఆ. పు.
(ప్రచురణసంఘము)

24 వ సెప్టెంబరు తేదీన మద్రాసు మైలుపుతిక్కలో
వ్రాసిన వ్యాసముపైని బల్లారిజిల్లా కలెక్టరుగా రిట్లు తెలుపు
చున్నారు.

సెప్టెంబరు 21 తారీఖున వారినము, గానెకల్ మొద
లగు కలెక్టరుదేశములను, తూర్పుతాలూకాలలోని వైరులను
జూచుటకుగాను బయలుదేరితిని. కోలిగల్లునద్ద పని తేయు
కూలీలు 150 కాక 200 మంది కూలీలు వచ్చి తమకిచ్చు
తక్కువమూలనిగురించియు అవిగూడ సరిగా ఇయ్యకపోవుటను
గురించియు చెప్పిరి. అవివయము వెంటనే కలెక్టరువలను జూచు
సబ్ డివిజన్ ఆఫీసరుగారికి తెలిపి ఆతడు స్వయముగా
ఆప్రదేశమునకు వెళ్లి పని తేయుకలలు ఏర్పాటు చేయబడెను.
డివిజన్ ఆఫీసరు హెడ్ క్వార్టర్సులో లేకపోవుటచే అసిస్టెం
టు కలెక్టరు మరునాడు ఆ ప్రదేశమునకు వెళ్లిచూచెను. ఆప్ర
దేశమున ఆప్రజలు చేసిన ఒకకోజు పనిని అక్కడనుండి ఆఫీస
రులు తిరిగిలేకపోవుటచే సరిగా లెక్కించలేదు. అసిస్టెంటు క
లెక్టరు బెన్సెటుగారు వారికియవలసినదేములనిచ్చిచేసి ఆసం
గతి నాకు తెలిపిరి. నేను తూర్పుతాలూకాలనుండివచ్చి 28 వ
తారీఖున ఆప్రదేశమునకు వెళ్లి అక్కడనున్న ఆఫీసర్లను తీవ్ర
ముగ మందలించితిని. ఈవిషయమున తిరిగి ఏమియు ఇబ్బందులు
లేవు. అన్నియు బాగుగనే జరుగుచున్నవి.

కానలి పురమునందు "అసహాయోద్యమతత్వము" సర్కారు
ఉద్యోగస్థులయందును, న్యాయవాదులయందును యిప్పుడిప్పుడే
నూతనముగా నావేశించుచున్నది. ఈవగరముందుగల అడివనల్
డిస్ట్రిక్టు మునసబుకోర్టులో రెండవగుమాస్తాగా నుండిన మ.రా.
శ్రీ గాడేపల్లి లక్ష్మీనరసింహంగారు తనదేశభక్తిని వెల్లడిచేయు
టకును దేశసేవ చేయుటకునుతమపనికి రాజీనామా నొసంగిరి. వర
సింహంగారు చూపిన శ్రేణిభిమానమునకును త్యాగమునకును ఈ
కానలి పురవాసు లెంతయు సంతసించును, 2-వ తేదీని వారిని
పుష్పమాలాలంకృతులచేసి జయజయధ్వనులతోను, స్వరాజ్య
శ్రీరామచంద్ర భజనకీర్తనలతోను ఉత్సవము జరిపించిరి.

విదేశ వస్త్ర మనము

కొన్ని యాత్ర పణులు

(వేలూరి సత్యనారాయణగారిచే వ్రాయబడినది)

విదేశ వస్త్ర బహిష్కారము స్వరాజ్యస్థాపనకు ముఖ్య సాధనమని భారతీయులందరూ గ్రహించగలిగిరి. స్వదేశ వస్త్ర ధారణ ప్రతిభారతీయుని పరమోత్కృష్టధర్మమని విశ్వసించి తద్వ్యాపారమునకు కడుదీక్షతోను, పరమోత్సాహముతోను వారు గడంగుచున్నారు. కాని విదేశ వస్త్ర దహనమునకు గొందరు విముఖులగుచున్నారు. దీనివిషయమై భిన్నాభిప్రాయములు ప్రబలి వాదప్రతివాదములు జరుగుచున్నవి. మహాత్ముడు సూచించిన కారణములు కొందరి మనముల నాకర్షింప జాలకున్నవి. వారు చేయువాదములలో సత్యాసత్యముల విమర్శించి విదేశ వస్త్ర బహిష్కార దహనములయం దిమిడియున్న యంతరార్థమును జనసామాన్యమునకు తెల్లడిచేయుట యసహాయ వాదుల కర్తవ్యము.

వస్త్రముననే హిందూదేశమున తయారు చేయగల పరదేశ వస్త్రులన్నింటినో మనముపయోగించు కొనుచుండ విదేశ వస్త్రమునే యేలవిగర్హింపవలెనని చాలమంది ప్రశ్నించుచున్నారు. విదేశ వస్త్రము బానిసచిహ్నమగునెడ తదితరములు మాత్రమట్లు కావాయనివీరియాడేవణగానివిదేశ వస్త్రుల నన్నింటినొక్కపెట్టున విగర్హించుట సులభసాధ్యమా? అట్టిబహిష్కారము సఫలమగునాయని దూరమాలోచించి చూచినయెడ దీనికి ప్రత్యుత్తరము యొకరు చెప్పకయే వారికే పొడగట్టును. ఇదిగాక ప్రపథమమున వస్త్రమునే బహిష్కరించుటకు చెక్కుకారణములు గలవు. భారతదేశమునకు దిగుమతి యగుచున్న వస్త్రమునకును తదితరసామగ్రిలకును హస్తీకృతకారణము వ్యత్యాసము కలదు. అన్నిటిలోను వస్త్రమే ప్రధానస్థానములంకరించుచున్నది. అన్నిటికంటె నిదియే విరివిగా దిగుమతి కాబడుచున్నది. అన్నిటికంటె నిదియే హిందూదేశమున పిల్చి పిప్పి చేయుచున్నది. భారతవర్షమునుండి యేటకు 60 కోట్లరూపాయలను మటుమాయముగా గొనిపోవునది విదేశ వస్త్రముదాయములో తేలికగట్టి తేదు. స్వాతంత్ర్య నిలయమయి మహాదైవ్య ర్యముతో కులదూగు మనభారతదేశమును దార్శిద్య దేవతకప్పించి దాస్యమునముంచినది విదేశ వస్త్రమే. అసంఖ్యాకులగు భారతీయులకు జీవనోపాధియై ప్రపంచమునందలి యన్ని దేశముల నుండి ధనప్రవాహముల నాకర్షించి యొకప్పుడు మహాత్కృష్ట దేశయందుండి భారతీయీసామర్థ్యమును లోకమునకు వెల్లడి చేసిన భారతవస్త్రపరిశ్రమ నీవిదేశ వస్త్రమే మంటగలిపినది. 6 కోట్లభారతీయుల కొక్కపూటయైన పట్టెన్నములేకుండతేసి, మలమల మాడ్చుచున్నది విదేశ వస్త్రమే. ఇట్టిపరిస్థితులలో ప్రపథమమున బహిష్కరింపవలసినది, మాతృదేశమున కిన్ని యాపదల సంఘటింప చేసిన విదేశ వస్త్రమా, మతియొకటియా?

మతియు మానవున తుపకరించు వస్తుసముదాయములో నన్నము తరువాత వస్త్రమే ముఖ్యమైనది. వస్త్రనిర్మాణమున (Production) ప్రతిదేశమును స్వయంసహాయముమీదనే నాధారపడి యుండవలెను. పరాధీనయై యుండువలన యెప్పటికైన ముప్పు వాటిల్లును. ఇతరవస్తువులవలె మానవుడు వస్త్రమును త్యజింపజాలడు. వస్త్రమునకై భారతదేశమునంటి గొప్పదేశ మితిరదేశములపై నాధారపడియుండుట మన కనమానకరము.

మతియు బహిష్కారోద్యమముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము, నశించిన దేశీయ పరిశ్రమల పునరుద్ధారణ తేయుట యైయున్నది. తెల్లదొరలు హిందూదేశమున నడుగుబెట్టక పూర్వము నూలు వడుకుటయు, నేతనేయుటయు, మనదేశమున ముఖ్యమగు గృహపరిశ్రమలు ప్రాచీనభారతవర్షంబున నివి రెండును నసంఖ్యాకులగు కృషీకులల యార్జనాశక్తిని నృద్ధిజేయుచుండెను. ఇట్టి నేతపరిశ్రమకు పునర్జీవమొసగుటకు బహిష్కారమును బ్రయోగించుట భారతీయుల ప్రథమకర్తవ్యము కాదా ఇదిగాక బహిష్కారోద్యమము వస్త్రముపట్ల నెక్కుడు విజయము గాంచుట కవకాశములు మెండుగా గలవు. ఇతర పరిశ్రమలకంటె దీనిని సంగ్రహించుట సులభము. ఏలనన మనదేశమున ప్రతివిశేషముగా పండును. ప్రాచీనకాలమునుండియు నేతనేయుట, నూలు తీయుట భారతీయులకు ప్రేమాస్పదములైన పరిశ్రమలు నేటికిని వారికి వీనియందు గౌరవము మెండు. ఈపరిశ్రమలందు భారతీయులకు గల హస్తవైపుల్యము కల్పచాతుర్యమింకను పూర్తిగా నశింపలేదు.

అన్నిటికంటె ముఖ్యము, బహిష్కారోద్యమము స్వరాజ్య సంపాదనకు ముఖ్యాధారము. స్వరాజ్యసంపాదనకై దొరతనమువారిలో మనము శాంతియుతమైన ధర్మయుద్ధము జేయుచున్నాము. ఇట్టి మహాసంగ్రామమున బహిష్కారమే మనకు జయము గూర్చిడి కృపాణము, మనకుగల సమ్యాహనాస్త్రము. ఈయస్త్రము గుడ్డలపై బ్రయోగించినగాని మనకు స్వరాజ్యము చేకూరదు.

విదేశ వస్త్ర బహిష్కారము పూర్తికొనసాగు నెడల మనదేశమునకు గావలసిన బట్టి మనదేశములోని యంత్రకాలలో గాని, రాట్టమువలనగాని తయారు కాకపోవుటచేత వస్త్రములకై కొరతవాటిల్లును. ధరలు విపరీతముగా పెరుగును. ఇట్టికాలము సంప్రాప్తమగునెడల యిబ్బందిపడుదు? కొందరు వాదించుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారి వాదనకూడ నిదియే గాని బహిష్కారోద్యమము వలన నిట్టిమాచ్చే గల్గునెడల యది దేశమునకు లాభకారిగాని నష్టదాయకము కానేరదు. అట్టిమాచ్చే పరిశ్రమాభివృద్ధికి తోడ్పడి భారతవర్షమున నూతన పారిశ్రామిక యుగము ప్రారంభమగును. వస్త్రపరిమాణము తగ్గి యవుననము హెచ్చునేని యిట్టిపరిస్థితులే పరిశ్రామికాభివృద్ధికి మూలకారణమని యార్థికశాస్త్రము బోధించుచున్నది. విరోధాసంగ్రామ ప్రారంభము దనుక నీయెవారు సంవత్సరములనుండియు తలెత్తుచుండిన నూతనపరిశ్రమతే నీయార్థికసూత్రమునందుగల సర్వమును వెల్లడి జేయుచున్నది. ఈమహాయుద్ధ సమయమున హిందూదేశమునకు గావలసిన కొన్ని సరకుల దిగుమతి యాగిపోవుట చేత నూతనపరిశ్రమ లన్నియో మొలక లెత్తినవి. ఈస్వాయమే వస్త్రపరిశ్రమలపట్లకూడ వర్తించును.

విదేశ వస్త్ర విస్తరణవలన, స్వదేశ వస్త్ర వాంఛ వృద్ధియగును. అట్టివాంఛయే నూతనవస్త్ర నిర్మాణమున కవికేసుగు (పోత్సాహ) మొనంగును. ఇట్టివాంఛయే యితర దేశములయందు కాననరూపమున వృద్ధిజేయబడెను. ఇంగ్లాండు దేశమున లిన్స్ వస్త్రపరిశ్రమ వృద్ధిచేయుటకు మృతకేశులము లన్నియు, లిన్సు గుడ్డతో గప్పి మరీభూతయనము చేయవలయును. లేనియెడల చరికి సంబంధించిన పవిత్రభూములలో బాతిపెట్టుటకువీలండదని యొక కాననము గావింపబడెను. మన పరిశ్రమ లభివృద్ధి జేయుటకు మన తెల్ల ప్రభుత్వమువారు కాననముల నిర్మింపగల మనకు బహిష్కారమే శరణ్యము. బహిష్కార మివిధమున తేలికపరిశ్రమల నుద్ధరించును. సందిగ్ధిని యందు మాత్రము వస్త్రపరిమాణము తగ్గి గిరాకీగా నున్నప్పుడు వీధలు కొంచెము బాధపడిన పడవచ్చును. కాని యిట్టి యిబ్బందులు చిరకాలము కాపురముండదు. ప్రతిగృహమునందును రాట్టముల నెలకొల్పునెడ భారతవర్షమునకు వలయు వస్త్రమచిరకాలము లోనే తయారు కాగలదు. దేశీయులందరూను స్వదేశీయై పరులగుదురేని, నిదియొక కష్టసాధ్యమగు పనిగాదు. మనకన్నియు శుభశకునములు గూడ కాన్పించు చున్నవి. ప్రతి భారతీయుడూను, స్వగృహంబున రాట్టలక్రింది నిల్చి పూజించుచున్నాడు! రాట్టములసంఖ్య దినదినాభివృద్ధి గాంచుచున్నది.

వేలకొలది రూపాయల విలువగల వస్త్రముల పశురామ ప్రీతి జేయుటవలన యార్థికముగ దేశమునకు నష్టము కాదా? మంట గలవిన వస్త్రపు మరల మనకు తిరిగి రాదుకదా యని కొందరాడేపించుచున్నారు. వస్త్రదహనమువలన గొంత నష్టము సంభవించెనుమాట నిజమే గాని కష్టమలేనిది సాంఘికత్యాగము లేనిదే యేయగ్గొప్పవస్త్రకార్యము సాధ్యమగును? స్వరాజ్యము వంటి మహాఫల మూరక నిధించునా? ఆకాశమునుండి స్వరాజ్య మూడిపడునా? దాస్యవిముక్తి యూరక కల్గినా? పాదుపడియున్న దేశీయపరిశ్రమల నుద్ధరించుట యన మహాకార్యము యేనష్టమును సంభవింపకుండ జేయగలుగు తెట్లు? ప్రాచీనకాలమందు ప్రాంసు, యిటలీ హంగరీ సంయుక్త రాష్ట్రములలోను, నవీనమందు కొరియా, రష్యా, పోలండు, విర్లాండు దేశములలోను ప్రజలు స్వాతంత్ర్యముకై కొరకు తమ ప్రాణములనైన భారబోసి యుండ భారతీయులమైన మనము స్వరాజ్య సంపాదనకై నీమాత్రపు నష్టమునైన భరింపజాలమా? భారతవీరుల మనిషియగుకొన్న మనము అంజనేయ, యభిమన్య, భీమసేన, పృథ్వీరాజ, ప్రతాపసింఘుల సంతతివారమగు మనము దాస్యవిముక్తికై సాటుపడవలసిన తరుణ మాసన్న మైనప్పుడు లాభనష్టములు తెక్కజూచుకొనుట సిగ్గుకాదా? విదేశ వస్త్ర దహనమువలన గలుగునష్టము విదేశ వస్త్రములు మన కేటేట గల్గించుచున్న నష్టములో నెన్నవంతు. ఈనష్టము తాత్కాలికము. రాబోవు ఫలము స్వరాజ్యము అర్థిక స్వాతంత్ర్యము, పారిశ్రామిక సౌభాగ్యములు కాశ్యరములు.

విదేశ వస్త్రముల స్వీకృతు బంపుట చాల యధర్మమని మరికొందరి యభిప్రాయము. మనదేశములోని వీధవారలకుగూడ నవవిశ్రమ లగు విదేశ వస్త్రములు స్వీకృత దేశపు ప్రజలకు మాత్రమపవిత్రములు గావా? మనము నిషేధించుచున్న మద్యమును స్వీకృతు బంపు చున్నామా యని వీరూడే పించుచున్నారు. హిందూదేశ పరిస్థితులు జక్కగా తెలిగినవా రెవ్వరును నిట్లువాదించరు. విదేశ వస్త్రములు మనదేశమునకు వినాశకారి యగునట్లు మరియొక దేశమునకు గాక పోవచ్చును. భారతవర్షపు టార్థిక పారిశ్రామిక రాజకీయ పరిస్థితులుచేరు. స్వీకృత దేశము నందలి పరిస్థితులుచేరు. వస్త్రపరిశ్రమ భారతీయులకు వ్యవసాయము తరువాత జీవనాధారమగు వృత్తి. దీనిని నశింపజేసియే విదేశ వస్త్రమార్థిక రాజకీయస్వాతంత్ర్యములను భగ్గుము జేయగల్గినది. భారత దేశమునకు దర్శిదము దాపరింపజేసినది. వినాశకారియగునట్టి విదేశ వస్త్రమును సంహరించిన గాని మనకు స్వరాజ్యము మరల లభింపదు. బానిసత్వము తొలగిపోదు. అర్థిక స్వాతంత్ర్యము చేకూరదు. స్వీకృత దేశమున నిది వర్తించదు.

కాన శోభారతీయులారా! విదేశ వస్త్రబహిష్కారమలో చనమాలిన పనిగాదు. దేశమున కరిష్టదాయకమునుగాదు. ఇదియే మనస్వాతంత్ర్యజీవనమునకు మూలసాధనము. ఇదియే జాతయైక్యభావముల భారతీయుల హృదయ సీమలందు నాటి స్వరాజ్యము దెచ్చును. ప్రస్తుతము మన మాతృదేశము విచమస్థితియందున్నది. మనమందర మీయగ్ని పరీక్షలో నిలువలెను. లాభనష్టములుచూచుకొనుట కిది సమయము కాదు. భారతీయు లందరూను తమ భిన్నాభిప్రాయముల వీడి స్వదేశ ప్రత్యమాని మాతృదేశ సేవా తత్పరులగుదురు గాక.

ఇకను శస్త్రముకరలేదు. (8188)

శ్రీ దక్షిణవల్లూరు, శ్రీ య్యూరు (యస్టేట్) సంస్థానాధిపతులచే పోషింపబడుచున్న నేటిపు డాక్టరు అబ్దుల్ అజీసు సాహెబుచే నుపసద్ధముగా తయారుచేయబడి అనేకయోగ్యతాపత్రములు డడైన నందుల వివరము:—

1. సిల్వరు వస్త్రపదం— ఇది రావపుండ్లు, మేహరణములు, నుఖంబంధమైన రణములు, తుపాకిదెబ్బలు మును. శరీరములో చివ - కున్న కు గాకగుండ్లు, గాజుముక్కలు, యినపముక్కలు వగైరాలు ఆపరేషనులేకనే బజుటి తీయుటకు పనికివచ్చును. కత్తిరొట్టు వగైరాలున్నా, గోరువుట్టు, తామర, కణుపుకెట్ట, గజ్జి, కర్రులే, మదమ నూలుకగైరాలు ఆమోఘముగా జుడుగును. యానత్తు జీర జంతువులకు గాయములకు, జబ్బులకు పనికివచ్చును.

వెల తులం 1-కి రు 5-0-0.

ఒక కేసుకు పావుతులంబుండు సరిపోవును.

2. సిల్వరు లోమరు— ఇది నోటిపూత, కాలినపుండ్లు, రక్తనాళములనుండి కామన్న రక్తము నాపుటకున్న పురయోగించును. గనేరియాను మానుటలో దీనికి మించిన మంగు లేనని వాదకవలన మీకే తెలియగలదు.

వెల 1 అవున్న బుడ్డి రు 1-0-0

3. పాముకాటుకుమందు— బుడ్డి 1-కి రు 1.

4. కాభియాల్ సులేమాని— ఇది యునాని శాస్త్రము ప్రకారముగా తయారుచేయబడినది. ఇది కండ్లు యెరుపు, నీరుకారుట, దురద, కండ్లకలక, యెండ చూడలేకుండుట మొదలైన యానత్తు కండ్ల జబ్బులకు ప్రయోగము. బుడ్డి 1-కి వెల రు 0.8-0.

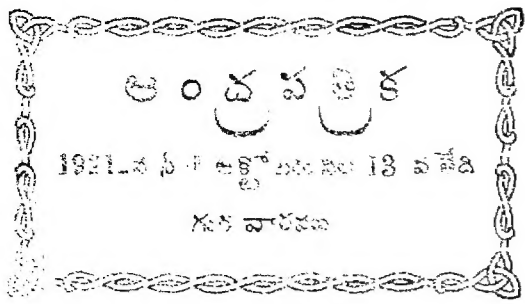
5. కలరామాత్రలు— i. మాత్రము 25 గల డబ్బీ 1-కి వెల రు 1-0-0. ii. తేజాభీధరాతు అవున్న సీసా రు 0-8-0. ఇది కలరావగైరా యానత్తు విరోచనములు, వాంతులు వగైరాలకు ఆమోఘముగా పనిచేయును.

6. ప్యాపునోప్పీ వగైరా యానత్తు నొప్పులకు మందు— వెల సీసా 1-కి రు 0-8-0.

పై మదహరించిన మందు లన్నియు బర్మా, పై నా దేశముల డాక్టరు పుంగీ అను ఒక మహామహునివలన కనిపెట్టి బడినవి.

ఇంకను వివరములు గోరువారు యాక్రింది చిరునామాకు వ్రాసిన డడయగలరు. పై మదహరించిన మందులు పురయోగించువిధము, అనుపానములు మందు పంపునపుడు తెలుపబడును.

Abdul Aziz Sahib,
Native Doctor
South Vallur and Vuyyur Estates
Thota-Vallur, Kistna District

ప్రస్తుత నిధి

ప్రాయోగశీలములకు పూర్వమునకన్న హెచ్చినది. నిర్బంధములు యశేచ్ఛగ కొనసాగుచున్నవి. ప్రజాభివృద్ధికి విస్తరింపలేదు. నేతనాయకులు సామ్యముగార్జునులైపోయి, ధర్మవర్ధమున చేతమును వదిలివేయుటకు ఎంతగ క్రయశీలమగుచున్నారో, వారి క్రయశీలములకు నిర్బంధముగలుగుచున్నది. అందుచే, దేశమున నెవమావస్థ లేబట్టించినది. దీనిని వెంటనే చక్కచారులు పాటకుల బుద్ధిధృష్టిమయముడైన. దండన మార్గములను విడువవలసియుండెను. ఇది ప్రయోజనంపీతమని వెనుక నెన్నిసార్లు బుజుబుయ్యెను. నిర్బంధములవలన స్వాతంత్ర్యసక్తి ప్రజలను విడుచుటకు మాత్రగ మరింత బలమగునని, ప్రపంచ చారిత్రము ఉద్ఘోషించుచున్నది ఆంగ్లదేశ చారిత్ర మిందుకు నిదర్శనము. ప్రస్తుత సమయమున స్వతంత్రమును వాంఛించని దేశముగాని జాతిగాని లేదు. చిన్నజాతుల స్వాతంత్ర్యమును సంతోషించు సమయముగట్టి, ఆంగ్లదేశము ఆవహామున బ్రవేశించియుండెను. అట్టికఠిన్జు పూర్తిగ నెలవేరువరకు, ఆంగ్లదేశము కృషిసలుపుట ధర్మము.

ఆ సంకల్ప మింతను నెలవేరకు సూచనలు గనుపించు ప్రతిభ సామాన్యమునందలి, కరాధీన దేశములకు స్వకరిపాలనము చేకూర్చినది, ఆంగ్లదేశము తన ప్రతిజ్ఞను నిర్వహించుట కష్టసాధ్యమగును. నానారాష్ట్ర సంఘ సభలవలనగాని, సామాన్య సమావేశముల మూలమునగాని, వ్యవహారము పరిష్కారము గానేరదు. ఆంగ్లదేశము తాను ముందు మార్గదర్శకముగనుండి, స్వాతంత్ర్య ప్రయత్నమును క్రయాపూర్వముగ నిరూపణ జేయవలయును. హిందూదేశ సమస్యను పరిష్కరించిన, మిగిలినవన్నియును సులభ పరిష్కారయోగ్యములగును. యూరపు ఆసియాఖండములందు ఇందుమూలమున శాంతిగలుగును. ఇంతటి ఘన విషయముగూర్చి దూరదృష్టితో విచారించుటకు బదులు, ఆంగ్లదేశ ప్రతికూలము కొన్ని వ్యర్థ ప్రతికూలములను సూచించి, ప్రాతపాటనే పాడుచుండుట శోచనీయము. డెయిలీ తెలిగ్రాఫ్ పత్రిక, హిందూదేశ స్థితిగూర్చి వివరించుచు, కుంజాబు ప్రభుత్వమువారు రాజకీయాంధోళనమును లక్ష్యపెట్టుటలేదనియు, ప్రజల విశ్వాసమునుచే చలించుచున్నదనియు, ఆంగ్లేయ ప్రతిష్ఠకు ఉపద్రవముగలుగుచున్నదనియు ఘోషించుటయేగాక, గాంధీని వెంటనే నిర్బంధించ వలయునని బోధించుచు, రీశింగుప్రభువు జూపిన బలహీనతను నిరసించుచున్నది. పాలేమాల్ గెట్టు పత్రికగూడ యీ తీరుననే వ్రాయుచు, ప్రభుత్వమువారు నిర్భయముగ వ్యవహరింపవలెనని హిత మొసగుచున్నది. ఇట్టి హితబోధనలు వినివిని, ఆంగ్లదేశమునకు విసుపు జపించియుండవచ్చును. ఇంతకన్నను, మంచి సూచన లెవ్వయు వెలువడుటలేదు.

సంస్కరణముల చట్టమును పార్లమెంటు సభవారు శాసనము గావించక పూర్వము, దాని కెట్టి భంగము పాటిల్లునో యని, మాంటాగుగారు భీతిల్లి రాలెటు శాసనమును రద్దుజేయుటకుగాని, కుంజాబు సమస్యను పరిష్కరించుటకుగాని వెనుదీసిరి. అన్ని పక్షములవారిని సంశోషింపజేయుటకు వారపుడు బ్రయత్నించిరి. ఫలితమేమయ్యెనో తెలిసినవిషయమే. సంస్కరణశాసనము భారతీయులను ఏమాత్రము సంత్రిప్తికరుపలేదు. శాసన సభల ఎన్నికలను వారు బహిష్కరించిరి. దేశమున దానురాను అశాంతి అతీతయించుచున్నది. ఇట్టిస్థితిలో ప్రజలకోర్కెల నికనమునను సంత్రిప్తి పరుపక, సంస్కరణములవలననే వ్యవహారములన్నియు కొనసాగునని మాంటాగుగారు యూహించుట ఆశ్చర్యకరము. రాష్ట్రాధికారుల యధి

కారము, సంస్కరణములకు పూర్వమునకన్న హెచ్చినది. నిర్బంధములు యశేచ్ఛగ కొనసాగుచున్నవి. ప్రజాభివృద్ధికి విస్తరింపలేదు. నేతనాయకులు సామ్యముగార్జునులైపోయి, ధర్మవర్ధమున చేతమును వదిలివేయుటకు ఎంతగ క్రయశీలమగుచున్నారో, వారి క్రయశీలములకు నిర్బంధముగలుగుచున్నది. అందుచే, దేశమున నెవమావస్థ లేబట్టించినది. దీనిని వెంటనే చక్కచారులు పాటకుల బుద్ధిధృష్టిమయముడైన. దండన మార్గములను విడువవలసియుండెను. ఇది ప్రయోజనంపీతమని వెనుక నెన్నిసార్లు బుజుబుయ్యెను. నిర్బంధములవలన స్వాతంత్ర్యసక్తి ప్రజలను విడుచుటకు మాత్రగ మరింత బలమగునని, ప్రపంచ చారిత్రము ఉద్ఘోషించుచున్నది ఆంగ్లదేశ చారిత్ర మిందుకు నిదర్శనము. ప్రస్తుత సమయమున స్వతంత్రమును వాంఛించని దేశముగాని జాతిగాని లేదు. చిన్నజాతుల స్వాతంత్ర్యమును సంతోషించు సమయముగట్టి, ఆంగ్లదేశము ఆవహామున బ్రవేశించియుండెను. అట్టికఠిన్జు పూర్తిగ నెలవేరువరకు, ఆంగ్లదేశము కృషిసలుపుట ధర్మము.

ఆ సంకల్ప మింతను నెలవేరకు సూచనలు గనుపించు ప్రతిభ సామాన్యమునందలి, కరాధీన దేశములకు స్వకరిపాలనము చేకూర్చినది, ఆంగ్లదేశము తన ప్రతిజ్ఞను నిర్వహించుట కష్టసాధ్యమగును. నానారాష్ట్ర సంఘ సభలవలనగాని, సామాన్య సమావేశముల మూలమునగాని, వ్యవహారము పరిష్కారము గానేరదు. ఆంగ్లదేశము తాను ముందు మార్గదర్శకముగనుండి, స్వాతంత్ర్య ప్రయత్నమును క్రయాపూర్వముగ నిరూపణ జేయవలయును. హిందూదేశ సమస్యను పరిష్కరించిన, మిగిలినవన్నియును సులభ పరిష్కారయోగ్యములగును. యూరపు ఆసియాఖండములందు ఇందుమూలమున శాంతిగలుగును. ఇంతటి ఘన విషయముగూర్చి దూరదృష్టితో విచారించుటకు బదులు, ఆంగ్లదేశ ప్రతికూలము కొన్ని వ్యర్థ ప్రతికూలములను సూచించి, ప్రాతపాటనే పాడుచుండుట శోచనీయము. డెయిలీ తెలిగ్రాఫ్ పత్రిక, హిందూదేశ స్థితిగూర్చి వివరించుచు, కుంజాబు ప్రభుత్వమువారు రాజకీయాంధోళనమును లక్ష్యపెట్టుటలేదనియు, ప్రజల విశ్వాసమునుచే చలించుచున్నదనియు, ఆంగ్లేయ ప్రతిష్ఠకు ఉపద్రవముగలుగుచున్నదనియు ఘోషించుటయేగాక, గాంధీని వెంటనే నిర్బంధించ వలయునని బోధించుచు, రీశింగుప్రభువు జూపిన బలహీనతను నిరసించుచున్నది. పాలేమాల్ గెట్టు పత్రికగూడ యీ తీరుననే వ్రాయుచు, ప్రభుత్వమువారు నిర్భయముగ వ్యవహరింపవలెనని హిత మొసగుచున్నది. ఇట్టి హితబోధనలు వినివిని, ఆంగ్లదేశమునకు విసుపు జపించియుండవచ్చును. ఇంతకన్నను, మంచి సూచన లెవ్వయు వెలువడుటలేదు.

కుంజాబు ప్రభుత్వమువారు ఆంధోళనమును చురుకైనక జూచుచున్నారని, డెయిలీ తెలిగ్రాఫ్ పత్రికనిందించుట, చిత్రముగనున్నది. ఇంతవరకు వారవలంబించిన కఠినతము చాలదుగాబోలు. ప్రజల విశ్వాసము, అవసర నిర్బంధముల మూలమున చెడిపోవుచున్నది గాని కఠినతము లేమిచే చెడిపోవులేదు. ఆంగ్ల ప్రతిష్ఠకు ఉపద్రవముగలుగుచున్నట్లు, ఈపత్రిక మొరలించుచున్నది. ప్రతిష్ఠనే ప్రధానముగ చేకొని, ప్రజాంగీకారమును లక్ష్యపెట్టుకుండుటచే, నెట్టి యనర్థములు పాటిల్లుచున్నవో, మాంటాగుగారు ఉద్యోగ జడవి నలంకరింపక ముంగు ప్రతిపాదించియుండిరి. కాని, అప్పటికిని ఇప్పటికిని ప్రతిష్ఠనే పూజించి శారమింతుల బ్రతిపించుచున్నది. ఆంగ్లప్రతిష్ఠ కఠిన

నిర్బంధములమూలమున వృద్ధిగానేరదు. ప్రజాభీష్టమును నెలవేర్చుకొలదియు, ప్రతిష్ఠము వృద్ధియగుచుండును. ప్రతిష్ఠకొరకై ప్రజల సాఖ్యమును భంగపరుచుట యశ్రేయస్థము. రీశింగు ప్రభువు నిర్బంధములను విధించుటలో బలహీనత జూపెనని, తెలిగ్రాఫ్ పత్రిక వగవ బనిలేదు. ప్రముఖుల నేతలు నిర్బంధముననున్నారు. దండన విధానము తీవ్రముగ కొనసాగుచునేయున్నది. గాంధీమహాత్ముని అరెస్టుతోగాని, తెలిగ్రాఫ్ పత్రికకు సంతసము గలుగదుగాబోలు! ఇట్టిపత్రికల హెచ్చరిక కొనసాగినచో, ప్రస్తుతస్థితి ఇంకను సంక్లిష్టమగును. ప్రజాశయములు మూతము, త్వరలో సఫలముగాకమానవు. ప్రజలు స్వయం కృషి నాధారముచేసికొని, తమ కష్టమమును ధర్మమార్గమున నిర్వహించుచున్నారు. పాలకులు గూడ ధర్మమార్గముననే సంచరించి, కృషిసలుపు నెవల, అశా. తిని బోనాడగలుగుదురు. కుంజాంగీకారము ననుసరించి పరిపాలనము బహిష్కరణమును సూత్రమును రాజ్యాంగవేత్త లంతా ను నిరూపించుచుండి, హిందూదేశమున మాత్రము ఆసూత్రమును విడనాడవలెనని బోధించును. న్యాయ విరుద్ధమున వేరుగ డెలుప వనసరము లేదు.

మద్రాసు మిల్లు గడబిడలు

నిన్నటిదినము సాయంకాలము నాల్గుగంటలకు, మద్రాసు మిల్లు గడబిడలగూర్చి, తనికాచెలం శెట్టిగారు ప్రస్తావించుచు, దీర్ఘోపన్యాసము నిచ్చిరి. మిల్లు ప్రాంతములయొద్ద ఎట్టి సంక్షోభము గలుగుచున్నదో వివరించి, పోలీసువారుగాని, తేజరు శాఖగాని, ప్రభుత్వవర్గము గాని దానినెటుల ఉపశమింప జేయబాలక బోయిరో, వీరు తేటపరచిరి. ఇప్పటికి నాల్గునెలలకు వై కాలమునుండియు, పది పదికొండు వేలమంది మిల్లు కూలీలు కనిపాటలు లేక తిరుగుచున్నారు. వీరిపై నాధారపడియుండి వారికోరికలని ఏదివేలమంది జీవనాధారములేక అల్లాడుచున్నారు. ఇంతమంది కూలీలు కనిలేక యుండుటకు మిల్లుయజమానులే కారణులని, డెలుప బడెను. తగవులను పరిష్కరించి, వీరి కందరిని మిల్లులో కేర్పించు బాధ్యత లేబరు శాఖవారిపై నిలిచియుండెను. వేనకువేలు ప్రజలకు జీవనము లేనియడం, పురమునందు ఎక్కియ శాంతి కెడము గల్గునో యూహింపవచ్చును. ఈ సంగతి నిగురైతేగి, పురక్షేమమును కార్మికుల క్షేమమును, రక్షించుటకు లేబరుశాఖవారు పాలుబడవలసియుండెను. ఆంధ్రుకు బదులుగ, ఆదిద్రావిడులను ఇతరులనుండి వేరుజేయుటచే, కల్లోల మారంభమయ్యెను. ఈకల్లోలము నడచివైచుటకు, సమ్మె సంతరింపజేయుటయే మార్గముగాని, కూలీలను చీలడియుట మార్గముగాదు. ఆదిద్రావిడులకును, మిగిలిన కూలీలకును పోరాట మిందుమూలమున ప్రబలమయ్యెను. ఉపద్రవము లనేకము జరిగెను. దీనివలన పురజనుల శాంతికి భంగముకలిగెను. పోరాటమునందు సమ్మె ఆదిద్రావిడులకుగాక హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును విశేషముగ గలిగెనని, తనికాచలం శెట్టిగారు చెలిపిరి. ఈ పోరాటమున ఉపయోగింపబడిన కత్తులక్కడ తయారయ్యెననియు, ఎవరిచే దయారయ్యెననియు, శెట్టిగారడిగిరి. పోలీసుసిబ్బంది ఎంత యధికముగ నుండినను, ఇందువిషయమై సిద్ధారణ లేకపోయెను. ఇంట్లు తగులబడుటకు కారకు లెవరో బహిరంగముగా లేదు. బాంబులను విసరినవారెవరో బయల్పడలేదు. పోలీసువారు అల్లరులు జరుగుచున్నపుడు తుపాకులను గాల్చియుండిరి. ఆసమ

సామాజిక వార్తలు

(ol)

చెన్నపురి మహాజనసభ. ఈసభయొక్క వార్షిక సమావేశము హంటుకోడ్డులో సభామందిరమున 19 తేదీబుధ వారము సాయంత్రము 5 గంటలకు జరుగును.

చెన్నపురి ఆయుర్వేదప్రచారిణీసభ. ఈసభ యాజమాన్యమున అక్టోబరు 15 వ తేదీ శనివారంసాయంత్రము 5-30 గంటలకు టి. ఆర్. రామచంద్రయ్యగారి అధ్యక్షతన ప్రారంభమైనది. గంగాధరేశ్వరయ్యగారి మంటపములో ఆయుర్వేదవైద్యాభివృద్ధినిగూర్చి, ఆయుర్వేదభూషణపండిత యల్ల దొరసామి ఆయ్యంగారుపర్యవేక్షించెదరు. సభాంతమున డాక్టరు లక్ష్మీపతిగారు మ్యాజులంతర్యంతో నువన్యసిం చెదరు.

ప్రతిపంట్ల. 1921 వ సం॥ అక్టోబరు 1 వ తేదీన నాటికి 459, 500 యెకరముల నేలలో ప్రతిపంట్లపై 1 గ్రామ తీర్మానము 729, 400 యెకరములలో పోయబడినది.

కాకినాడవైపుతగ్గుట అదనుకు వచ్చును లేకపోవుటచేతను ప్రతిపంట్ల తగ్గుటచేతనే యన్నది. రాజధాని ఉత్తరభాగమును పశ్చిమభాగమును యెకరములు మొత్త మెక్కువగ తగ్గినది దీనికి కారణము వర్షములు లేకపోవుటయే (ప్రచురణసంఘము).

దేశీయ ప్రార్థన సమాజము. ఈ సమాజ స్థాపకులగు చేత్రూరు మునీశ్వరయ్యగారు యాదనరాధినములలో రేణిగుంటకు సమీపమున కరకణంబాడియను గ్రామములో ఉపాసంగీర్తనమును మద్దెల రోసయ్యగారి యింట నొక కుటుంబ ప్రార్థనను గావించిరి. తిరుపతిలో నొక బజారుపన్యాసమును చిత్రూరిలో మూడు ఉపన్యాసములను జరిపిరి.

విజయదశమినాడు మైలాపూరిలో(మద్రాసు కారు సేవకొ) కమర్షియల్ హాలు చంద్రయ్య సెట్టిగారి యింట ప్రార్థనజరిపి వారి పాత్రునకు అక్షరాభ్యాసము చేయించిరి.

హిందీపరీక్షలు. హిందీలోని మొదటిపరీక్ష ఈ అక్టోబరునెల 22-వ తేదీ ఆదివారము ప్రాతఃకాలము 7 గంటల మొదలుకొని 10 గంటలవరకు జరుగును. పరీక్ష బరహంపు రము, రాజమహేంద్రవరము, బెజవాడ, ఏలూరు, గుంటూరు, బృందావర, నెల్లూరు మద్రాసు, మాయవరము, తంజావూరు, తిరుచినాపల్లి, కల్లడైవరెంచి, కల్లూరు, మంజాపూ మొదలగు స్థలములలో జరుగును. ఇక సెచ్చెటినుంచియై నను ఆయిదుగురుగాని అంతకు అధికమయినవారుగాని పరీక్ష లోకూర్చుండగోరునేనిఆయూరిలోకూడ పరీక్షజరుగును. పరీక్ష కువివిధమైనదబ్బునుచెల్లించనక్కరలేదు. అయితే విద్యార్థుల కాగితము కలము మొదలగునవి తీసికొని రావలయును. ప్రశ్నలు హిందీకి పరీక్ష పుస్తకమునుండి ఇవ్వబడును-హరికర్తా-

నూతనసంగీత హరికథా విధానము. నిన్నటి రాత్రి 7-30 గంటలనుండి 9-30 గంటలవరకు ప్రెస్టిజీను వేంకటాచలకెట్టివీధి 23 ఇంట్లో బ్రహ్మశ్రీ కావ్యశిర్డీ బిరుదాంకితులగు పద్మాకిమిడి కళాకాలయందు సంస్కృత ప్రధానోపాధ్యాయులుగు బంతుపల్లి మల్లయ్యశాస్త్రిగారు అంబరీషోపాఖ్యానమును హరికథాపాఠముగ శ్రీమద్ భాగవతమునుండి పఠించి అందిమిడియన్న వేదాంతతత్వమును ప్రజలకు సువ్యక్తము చేసి తమసంగీతమాధుర్యమున సభ్యులనునముల రంజింపజేసినందుల కెంతయు వంద్యులు. శాస్త్రిగారు హరికథా కాలక్షేపమున ఆసక్తికపథకుల ననుసరించి కేవలము హరికథా ధోరణియేగాక సంగీతమునం దభిరుచిగల వారి కారుచిని నాటకవిషయమున నభిమానముగల వారికా ఘక్తిని పురాణశ్రవణమున కుత్సాహలముగల వారలకారీతిని హృదయమును రంజిలచేయుటయందు అసాధారణ ప్రజ్ఞావంతులు. శాస్త్రిగారి గానసమధారసమును, ఆపురాణవతనాచాతుర్యమును, ఆహరికథావిధానమును ఆంధ్రులెల్లరును విని యానందించవలసినదేగాని వ్రాయ వీలులేదుఅని యొకరు వ్రాయుచున్నారు.

కాశ్మీర సంస్థాన కార్యనిర్వాహక సంఘసభ. 11 వ తేదీన దశరాపండుగనాడు క్రొత్తగా కాశ్మీరు సంస్థానమునకు కార్యనిర్వాహక సంఘము నేర్పాటుచేసిరి. ఆసంఘమునకు మహారాజుగా రధ్యక్షుడు. రాజా సర్ హరిసింగుగారు ప్రధానసభ్యుడు మరియుగురు సభ్యులు దేశియ, న్యాయ, ఆదాయ, పరిశ్రామిక శాఖలను పరివీలించుదురు. హైకోర్టు న్యాయమూర్తులుగూడ నుండుట.

పూనుకొనవలయును. నూలు దీయుట, నేతనేయుట, ఈరెండువసులనుకూలించునప్రోత్సాహముజేయుచో వారు సుఖజీవనము జేయగలుగుదురు. యాచన వృత్తిని వారవలంబించు నవసరముండదు. అందుచే న్యతార్థి పై నాధారపడి, చెన్నపురి పౌరులీ కార్మిక సమస్యను పరిష్కరించుటకు శక్తి వంచనలేక బ్రహ్మశ్రీంచినచో, మిల్లు యజమానులు తమ ధర్మమును తప్పక నెఱవేర్చెదరు.

అసహాయోద్యమము

గుంటూరులో పౌరుల సమావేశము, కరాచీ ఖిలాఫతు తీర్మానము నామోదించుట.

11 వ తేదీన గుంటూరులో మహాసభ జరిగినది. కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారిచే నవరింపబడిన రీతిని కరాచీ ఖిలాఫతు తీర్మానము నీ సభవారామోదించిరి. సభలో 250 మంది సంతకములు చేసిరి. ప్రతిదినమును సంతకములు జరుగుచున్నవి. తీర్మానమును శనగపల్లి రామస్వామిగుప్తగారు పఠాదించిరి. దానిని చీమకుర్తి బసయ్య, మది వెంకటసుబ్బయ్య; నడింపల్లి నరసింహారావు, దేశభక్త కృష్ణమూర్తి వేంకటప్పయ్య, యామినపూర్ణ; తిలక గార్లను యిద్దరు మహమ్మదీయులును మరి మెక్కుమందియును యీ తీర్మానము ననుమదించిరి. (గుంటూరు తంతివార్త)

రేపల్లె మ్యూనిసిపాలిటీని తీసివేయుట ఏ వరకులు లేకుండా రేపల్లె మ్యూనిసిపాలిటీని తీసివేసెదమని సభలో మంత్రి రామారాయణింగారు చెప్పిరి. మ్యూనిసిపాలిటీ పనులు పన్నులు, వసూలు చేయబడునని యిప్పుడు ప్రభుత్వపక్షమున సంఘమువారు ప్రకటించిరి. ఇది ప్రజల కంగీకారమైనదిగాదు. మాకు మ్యూనిసిపాలిటీ వద్దనియే మొదటినుండియు రేపల్లెవారు చెప్పుచుండగా వారినిప్పుడు మితిలేని పన్ను నిచ్చుకొమ్మనుట అనవసరపు గందరగోళమునకే కారణమగును కేసులు నేలములు ప్రజలకు బాధ తలపించును. ఇదియే నిజమైనచో మ్యూనిసిపాలిటీని తీసివేయుట అసత్యమే అని తేలును. (గుంటూరు తంతి)

కొండబాతులవారు మద్యపానమును నిరసించుట

10 వ తేదీ మధ్యాహ్నము కూనూరులో ఖేర్న విక్రమగారి అధ్యక్షతనకొండ బాతులసభ జరిగినది. నీలిగిరిజిల్లాలో కల్లు సారాదుకాణములను పూర్తిగా తీసివేయవలెనని దొరతనము వారి కోరుటకును మద్యపానమునునిరసించుచు దివానుబహదరు రామచంద్రరావు గారు పఠాదించినచట్టమును బలపరుచుటకును తీర్మానములు జరిగినవి. కొండ బాతులవారిలో త్రాగుట మిక్కిలిపాము. అట్టివారే యిప్పుడు దానిని యాపుమాపుటకు పూనుకొనిరి. కల్లుదుకాణముల నన్నిటిని తీసివేయవలెనని వారు మేజోరీబాంక్సు వి.సి.ఎస్ గారికి అర్పిని పెట్టిరి. 15 వ తేదీన ఉపదేశక సంఘమువారితో కొండబాతుల వారిప్రతినిధి యొకరు మాటలాడదగునని దొరతనమువారునుమతి నిచ్చిరి.

సిక్కుసంఘము - అసహాయోద్యమము

పంజాబులోని లిలిపూరులో ప్రధాన సిక్కు సంఘము వారి మూడవ వార్షికసభ జరిగినది. యువరాజుగారికి స్వాగత మియ్యగూడదు. అసహాయోద్యమము నవలంబింపవలెను. 16 ఏండ్లలోపు బాలురను ప్రభుత్వవిద్యాలయములనుండి సంగ్రహించుట మానిపించవలెను. 16 ఏండ్లకు మైబడిన విద్యార్థులు పాఠశాలలను మానివేయవలెను. మ్యూనిసిపాలు లోకలుబోర్డు సంఘములవారును నితరులును తమసాతకాలను జాతీయసాతకాలుగా మార్చవలెను. ప్రజలుగౌరవవిరుద్ధములు నుద్యోగముల వదలవలెను. న్యాయవాదులగు సిక్కులు వృత్తిని వదలవలెను. అందరును స్వదేశీబట్టలను ధరించవలెను. విదేశీబట్టలను తగులబెట్టవలెను. ఇండ్లలో రాట్టములనుంచి నూలువడుకవలెను. సిక్కులు సిబిలు, పోలీసు, పైలెట్ శాఖలలోని యుద్యోగములను మానవలెను అనుతీర్మానము లామోదంపబడినవి.

మహాంతు నారాయణదాసు కేసులో తీర్పు

లాహోరులో 12 వ తేదీన జిల్లాజడ్జీ తీర్పుచెప్పెను. మహాంతు నారాయణ దాసుకు మరి ఏడుగురిని ఉరిశిక్షయును ఎనమండు గురికి యాశిష్ట ద్వీపాంతర వాసమును 17 గురికి చెరి ఏడేండ్లు కఠినశిక్షయును నిధించి తర్కితవారిని విడలిచేసిరి.

యమున (వెసిడెంసీ మేజిస్ట్రేటుగారు తేరనియు, లేబరుకమిషనరుగారు రెండుతడవల నక్కడనే యుండిరియు, తనికాచలంకెట్టిగారు నుడివీరి. ఈ విషయమై బహిరంగ విచారణ జరుగవలయునని మీరు గోరిరి. డాక్టరు యు. రామరావుగారు, మిల్లుకు మూసియయినను వేయవలయును, లేని యుడల సమ్మేయినను సంతరింప జేయవలయునని, ఖంకితముగ బలికీరి అదిద్రావిడ ప్రతినిధియగు యం. సి. రాజాగారు, తమ సంఘముపై జ్యేష్ఠము కలిగించుట కిటుల జెప్పబడుచున్నదని, చెలిపిరి. యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు, పోలీసు, లేబరు శాఖల లోపము సంగీకరించినచ, దోషము అది ద్రావిడులవైనను, ఇతరులవైనను గూడ కలదని నుడివీరి. గా. సర్ లయొనల్ డేవిడునగుగారు మాటలాడుటలో, విచారణసంఘము నొకదాని నేర్పాటుచుటకు, ప్రజలవిశ్వాసమును మారగొను సభ్యులను నియమించుట కష్టమనియు, మిల్లులను మూసివేయ ప్రభుత్వమువారు బలవంతపరుచ జాలరనియు, చెలిపిరి. ఇందుకు సుబంధించిన ఉద్యోగులను ప్రభుత్వమువారు ట్రాన్సుఫరు చేయవలయును, ప్రత్యేకోద్యోగులపై నేరారోపణలున్నచో వానిని విచారించెద రనియు చెప్పిరి. లేబరు కమిషనరుగారిని క్రశం సించిరి. గా. కే. శ్రీనివాసయ్యంగారు కూడ ప్రభుత్వమువారి చర్యను సమర్థించిరి. ఈ రీతిని చర్చ ముగిసెను. సర్వవసాన మేమియ్యయిన, ఫిత్తి యధాపూర్వకముగనున్నది. శాసనసభలలో జరిగెడి చర్చవలన, విచారణసంఘ నియామకమువల నను, ప్రయోజన మంతగ గలుగ నేరదు. స్వపరి పాలనము లేకుండుట, దేశమున కెంతటి నష్టము గలదో తేట తెల్లమగుచున్నది. ప్రజేచ్ఛ నెఱవే రుట కప్పుడున్న యపకాశము, లిప్తుడుండజాలవు. అయినను ప్రజలలో సాధ్యమగునంతవరకు ఐక మత్యము చెడకొందునటుల జూచుట, ప్రజాప్రము ఖుల ధర్మమైయున్నది. ఇంతవరక, మద్రాసు పౌరులు, వివిధజాతులకును సభ్యులుగుచున్న విశేషము గ పొటు బడియుండలేదు. తప్పెవరిదో గనుగొని సంతమాత్రమును ప్రజలలో నైకమత్యము చేకూరదు. ప్రజలలో నైకమత్యమున్న వెలుగులివారు సభ్యము గలిగింప జాలరు. అదిద్రావిడులు, భారతీయులు. హిందువులు. వారే కారణము చేచీలదీయబడి నను, తగినరీతిని వారికి సరివర్ధములు చెలిపినచో మిగిలినవారిలో సభ్యులుగి నుండకమానరు. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర సమస్య కొంతకాలము క్రొందట ప్రముగ నుండెను. ఇప్పుడు అదిద్రావిడ సమస్య ముందుకు వచ్చుచున్నది. ప్రస్తుతస్థితి మరికొంతకాలము నిలుచుచో బ్రాహ్మణేతరులకును అదిద్రావిడులకును ఏడబాటు ఇంకను విశేషముగావచ్చును ప్రత్యేక సాంఘికోద్యమములు, జాత్యభ్యుదయ మును చెడగొట్టునవిగనుండజనదు. అందుకు బూను కొనువారు దేశద్రోహులని వేరుగ జెప్ప నక్కర లేదు. సాంఘికోద్యమములను ననువులలో నందుచే నతి జాగరూకతతో మెలగవలయును. జ్యేష్ఠమును సాధ్యమగు సంతవరక జాప్పింపకుండ కృషిశలు పుట, ఉద్యమనాముకుల ధర్మమైయున్నది. ఈసంగతి ని అన్ని సంఘములవారును గుర్తించుట యావ శ్యకము. లేనియడల ప్రత్యేక సాంఘికోద్యమ ములు జాత్యభ్యుదయమునకుగాక, జాతి విచ్ఛిన్న మునకు మార్గము జూపగలవు. అదిద్రావిడులకును, తదితరులకును సభ్యము గుదుర్చుటకు పురస్రము ఖులు ముందుగ ప్రయత్నింపవలయును. మిల్లు కూలీలు జీవనాధారములేక యల్లాడుచున్నపుడు, వారికి జీవనోపాధి గలిగించుటకు, పురస్రముఖులు

చెన్నుపురి శాసనసభ

మదరాసు మిల్లు అల్లరులను గురించి చర్చ

అధికారతరస్థుల తీవ్ర విమర్శనము

బుధవారము మధ్యాహ్నము ఫలహారానంతరము

12-10-1921:

మదరాసు శాసనసభ తిరిగి ఫలహారానంతరము 2 గం 30 నిమిషములకు సమావేశమయ్యెను. బాడుగ భూముల నివాసుల రక్షణచట్టమును గురించి కొన్ని సవరణలు పాపాదించబడిన శ్రీమాన్ యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారి సవరణమీద కొంతచర్చ జరిగెను. ప్రభుత్వమువారిపక్షమున గా. కె. శ్రీనివాసయ్యంగారిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. “బాడుగభూములలో నుండి ఎన్నటికి తమనుగొట్టబడరను శాశ్వత, వారచ్చట తమస్వంతభువ్యతోగృహములను నిర్మించుకొని అనాదిగ నివసించుచున్నారని శ్రీమాన్ యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు నడిపిరి. లేనిపోని ఆశలను పెట్టుకొని ఆశాభంగమైనందుకు, భూమిస్వంతదారులే బాధ్యులుకావలయును? శాశ్వతముగ నివసించుటకు భూమిస్వంతదారుడు వారికి హక్కు నియ్యలేదే. అట్టిచ్చియుండినయెడల, భూస్వామిని దండిపవచ్చును. ఇట్టిపరిస్థితులందు, సాంఘికశాసనములను గావించజాలము. భూమిస్వంతదారులను వెడలదరిమి, ఇతరులను స్వంతదారులుగా జేయుటయే సాంఘికశాసనములను గావించుట. సభ్యులకిది న్యాయముగతోచనియెడల, సవరణను అంగీకరించగూడదు. ఈసిద్ధాంతమును సభ్యులు సమ్యక్తించగూడదు పరీక్షచేయకపూర్వము నేను మాత్రము ఇట్లు చేయుటకెన్నటికి అంగీకరించను. ఈశాసనము అవసరపరిస్థితుల కనుగుణముగ నున్నది. ఈమాత్రమున కంగీకరించినయెడల, ఫలిత మేమో నేనూహించ శక్యముకాదు.” వోటుకుపెట్టగా, శ్రీమాన్ యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారి సవరణ ఒడిపోయినది.

టి. ఆరుమైనాథం పిల్లగారు.

ఈ బాడుగభూములనుండి వీని స్వంతదారులు వెడలదలుమునప్పుడప్పుడు వెలిగిన చెట్లు, నాటబడినచెట్ల ఖరీదును ఇవ్వవలయునని కోరిరి. అధిక సంఖ్యాకులు ఈ సవరణకుసమ్మతించిరి.

బాడుగభూములలో గృహములు కట్టుకొని, నివసించుచున్న ప్రజలను తఱచీమిచేయు భూస్వాములు, అభూమిని బాగు చేసినందుకుగాను భూమి ఖరీదులో మూడవ వంతుకు ఎక్కువకాకుండ వడ్డపరిహారము నిచ్చివేయవలయునని ఆరుమైనాథం పిల్లగారు కోరిరి. దీనినిగురించి చర్చ జరుగుచుండగా నాలుగు గంటలయ్యెను.

మదరాసు అల్లరులనుగురించిన చర్చ.

ఈ దినము ఉదయ మంగీకరించబడినప్రకారము సభాకార్యక్రమము నిలిపివేయబడినది. ఓ. తనిక్కాచలం శెట్టిగారు మదరాసు మిల్లు అల్లరులనుగురించి చర్చించవలయునని కోరుచు, గంభీరవాక్కులతో నిట్లుపన్వసించిరి. (శెట్టిగారు ఉపన్యాసమును తత్పూర్వమే వ్రాసియుండిరి. వ్రాయబడినదానిని, సభలో చదివిరి.

“సభాకార్యక్రమమును నిలిపివేయవలసినదని నేను కోరుటకు ఆనేక కారణములు గలవు. మనగరమందు ప్రాణభయము గలదు. మనగరమందు ఆస్తి సురక్షితముగా లేదు. ఇప్పుడు మూడుకాఖలలన మనగరమున కీడుకొని సంప్రాప్తమైనదని నేను చెప్ప సాహసించెదను. కార్మికశాఖ, పోలీసుశాఖ, కార్యనిర్వాహకప్రభుత్వము మూడు కీచరి ఈఅల్లరులను కలుగజేసినవి. అధికారులు తమవిధ్యుక్తధర్మములను నిర్వహించినారా యని మనము తీర్మానించ వలయును.

ఇచ్చట నామిత్రులకు యావస్థానికి తెలిసినట్లు, ఈమిల్లు సమ్మెలు మే 14, 1921 వ నాడు ప్రారంభమయ్యెను. 10000 నుండి కార్మికులు తమ పనులను పోగొట్టుకొనిరి. వారు భరించవలసిన దారులైన వ్రాదులతో కూడ పన్నులు మాడవలసినచెప్పు: కార్మికశాఖ ఇట్టిసందర్భమున కార్మికసమూహము కంటికి సహాయముచేసియుండవలయును ముఖ్యుల సురక్షుకుడను పేరుతో కార్మికశాఖాధికారి

ప్రతిదినము అధికారికులను మిల్లులకు గొనిపోవుచుండెను. పోలీసులు వారితో కూడ యంత్రములకు వెళ్ళుచుండిరి. కార్మికసంఘములో విభేదములు కలుగజేయబడినవి. అధికారికులు వేరుచేయబడిరి గాన జూను 8 వ తేదీనుండి అల్లరులు కలహములు పోట్లాటలు జరుగుచున్నవి. అనేక గుడిసెలు అగ్నిహోత్రునివారబడినవి. కార్మికులకే కాక ఆస్థలములందు తిరుగు సామాన్యబాటసారులకు దెబ్బలు తగులుచున్నవి. విపరీతమైన కత్తులు తయారుచేయబడినవి. ఆకత్తులతో దెబ్బలు కొట్టబడుచున్నవి. గా. సర్ లయనల్ డేవిడ్స్ గారు:—విపరీతమైన కత్తులు గావు వికారమైనకత్తులు అని వర్ణించవలయును.

శెట్టిగారు:—ఈయందు పదములకు వ్యత్యాసము లేదు. ఈఖడ్గములతో కార్మికులను గొట్టడమేగాక, సామాన్యప్రజలను గూడ గొట్టుట ప్రారంభమైంది. జూన్ 8 వ తేదీ నుండి అక్టోబరు 5 వ తేదీవరకు ఇట్టి ఘోరకృత్యములు చేయబడుచుండెను. పోలీసులు కొంపల కెవ్వరు నిష్పందించినో కనుగొనజాలకపోయితి. అక్టోబరు 5 వ తేదీ పిమ్మటకూడ పోలీసులు ప్రజలమీద కాల్చిరి.

ఈ ఖడ్గములు మిల్లులలో తయారుచేయుచున్నారో, లేదో పోలీసులు పరీక్షించినారో అధికారికుల గృహములను సోదాచేసి, అచ్చట వారేమైన ఈ కత్తులను చేయుచున్నారో పోలీసులు విచారించినారో? ఈ ఖడ్గములు కొన్ని ఇన్స్పెక్టరు నార్తగారివద్ద గలవు. వానిని తెచ్చి శాసనసభాసభ్యులకుందరికి నేటిదినము చూపవలయునని నేను ఈ మాసము 9 వ తేదీని స్వదేశాంగసభ్యులకు వ్రాసియుంటిని. అధికారులు ప్రజల వాంఛల కంగీకరించలేదు. మీ కోరికను సఫలముచేయును అని అధికారులు చెప్పుచున్నారు. ఖడ్గములనుజూచుటకు శాసనసభాసభ్యులకు అవకాశమునిచ్చుటకు స్వదేశాంగ సభ్యులకిష్టములేదు. ఖడ్గములేమాస్వర్ణమునుండి రాలిపడవుగదా! మానవులచే తయారుచేయబడియుండవలయును. ఎవరుతయారుచేసినారు, ఎచ్చటతయారు చేసినారు? అని మనమదరాసుసామాన్యపోలీసులు, రిజిస్ట్రేషన్ పోలీసులు, అడిమనల్ పోలీసులు, పూర్వనిటి పోలీసులు కనిపెట్టజాలకయున్నారు. సెప్టెంబరుమాసములో స్వామినాయకం చేరికి సమీపమున ఒకహిందువును ఎవరో అతిక్రూరుముగా చంపివేసిరి. ఎవ్వరు చంపినాలో మనపోలీసులు కనిపెట్టలేదు. మహమ్మదీయుల పాకలనేకములు గాల్చబడినవి. ఎవ్వరుగాల్చినాలో మన పోలీసులు కనిపెట్టలేదు. పోలీసితనముచేయువారిని మనపోలీసులు పట్టలేక పోవుటయేగాక, అల్లరులు జరుగకుండవారు చేయజాలకయున్నారు. ఈకాల్చబడిన గుడిసెలలో నెచ్చటగాని ఆస్తికి ఏలాటినష్టముకలుగలేదు. ఆస్తి తత్పూర్వమే భద్రపరిచబడినది. అధికారికులకు గుడిసెలకుట్టి ఇప్పించుటకు 4 లక్షల నియ్యవలసిన దని ఆగస్టు 5 వ తేదీ ఆర్థికశాఖసంఘమువారిని అడిగిరి. వారు 2లక్షలనిచ్చిరి. ప్రభుత్వమువారు తమకు సహాయముచేయసంసిద్ధులైయున్నారని గ్రహించి, వీరందరు తమ సామ్రులను గుడిసెలలోనుండి తీసికొని వెళ్లి, తమంతట తామే గుడిసెలకు నిష్పందించినది ప్రజలనేకులు వ్యభుగా నమ్ముచున్నారు. ఇట్టి దృఢవిశ్వాసము కాకణభూయిష్టముగాదని ఎవ్వరు దుఃఖితులగుదురు?

ప్రజలను కాల్చివేయుట

ఈ రిక్తి మాసములలో ప్రజలనేకమారులు పోలీసులచే తుపాకులతో గాల్చబడిరి. అల్లరులుజరుగు తరుణము దచ్చట ఇరుపక్షములవారు రుండితీరవలయునుగాదా? ఇట్లు పోలీసులు ప్రజలమీద కాల్చిన సందర్భములన్నిటియందు, హిందువులు, మహమ్మదీయులే కాల్చబడిరిగాని, అధికారికులు కాల్చబడలేదు. ఇది ఏలాగు సంభవించుటకు వలయునో నాకర్థము గాలేదు. సోమవారము ఉదయము ఆగస్టు 29 వ తేదీ పోలీసులు ప్రజలమీద కాల్చిరి. అప్పుడు కాల్చబడినవారందరు హిందూమతస్థులు. సెప్టెంబరు 19 వ తేదీ పోలీసులు తిరిగి ప్రజలమీద కా

ల్చిరి. ఒక మొదలారికి ప్రాణనష్టము కలిగెను. అక్టోబరు 5 వ తేదీని పోలీసులు తిరిగి ప్రజలమీద కాల్చిరి. 15 మందికి తుపాకి గుండుదెబ్బలు, ఒకరిదరికి ప్రాణనష్టము కలిగినది వీరందరు హిందూమతస్థులు.

పోలీసుల అపరాధములు

పోలీసులు గలభావేయువారిని పట్టజాలకపోయినారు. హిందూమతస్థులు అధికారికులమీద నేరములు చెప్పినప్పుడు, పోలీసులు వానిని వ్రాసికొని, విచారణ చేయులేదు. హంతకులను కనుగొనలేదు. పోలీసులు అధికారికుల పక్షమున వహించినారని ఊహించకతప్పదు. పోలీసులస్థితిగతులను గమనించినయెడల వారు ఇంతకంటెవేరుగా నేమిచేయజాలరని తేటపడగలదు. అచ్చటనుండు పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుగారికి 200 లేక 300 రూపాయల సెలజేతము. కార్మికులకమిషనరుగారికి సెల తిరుగేటప్పటికి 2,500 ల జేతము. అసిస్టెంట్ కమిషనరుగారికి మాసమునకు రు 600 లియ్యబడుచున్నది. కార్మికుల కమిషనరు ఆజ్ఞల ప్రకారము పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు ప్ర వ ర్తించవలసియున్నది. ఇట్టికే సామర్థ్యములు, అధికారబలము గల స్నేహితుల మాటలను ధిక్కరించి, అధికారికులను శిక్షించుటకు పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుగారికి గుండె గలదా? ఆగస్టు 29 వ తేదీని, అక్టోబరు 5 వ తేదీని, పోలీసులు ప్రజలమీద తుపాకుల ప్రయోగముచేసినప్పుడు, లేబరు కమిషనరు అచ్చట ఉండెనట. కాంతిక్రమముల సెలకొల్పుట పోలీసుల ధర్మము. లేబరు కమిషనరు అచ్చట ఏల ఉండెనో నేను గ్రహింపజాలక యున్నాను. మోయరు దొరగారి ఎదుట, అతని సురక్షణమందున్న అధికారికులమీద తుపాకులను గాల్చుటకు 200 లేక 300 రూపాయల జేతము తీసికొను పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుగారికి ధైర్యముండజాలదు.

గా. లయనల్ డేవిడ్స్ గారు:—అధికారికులు అల్లరులు చేయకుండ జూచుట కతడచ్చటికి వెళ్లియుండెను.

తనిక్కాచలం శెట్టిగారు:—డేవిడ్స్ గారు నన్ను క్రామపరీక్షచేయ నక్కఱలేదు. చిట్టచివర అతడు ప్రభుత్వమువారి పక్షమున ఉపన్వసించ వచ్చును. పోలీసువారి కృత్యములను ఖండించుచు, నేను నాతీర్మానములను ఇతరులకు చెప్పుచున్నాను. ఇట్లు పోలీసులు ప్రజలమీద కాల్చినకరణములందు, వారు చీఫ్ ప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటుగారి ఉత్తరువు బొందినారో? పోలీసు కమిషనరుగారైన అప్పుడచ్చట నుండెనా! అక్టోబరు 5 వ తేదీని పోలీసులు ఆకారణముగ ప్రజలమీద కాల్చినట్లు రుబువు చేయబడినది. 15 మంది కాల్చబడిరి. ఒకరిదరు మృతి నొందిరి. మోయరు దొరగారి రచ్చటికి కొందరు పోలీసులను వెంటబెట్టుకొని వెళ్లిరి. వారు అచ్చట చేరిన పిమ్మట, తుపాకులు కాల్చబడినవి.

గా. సర్ లయనల్ డేవిడ్స్ గారు:—ఇట్లు జరిగినట్లు ఎట్లు తెలిసినది?

అధ్యక్షులు:—ఇప్పుడేమి నియమభంగము లేనందున, ఈ ప్రశ్న అనవసరమని నాకు తోచుచున్నది. (శవున).

తనిక్కాచలం శెట్టిగారు:—హిందూపత్రికలో ఈ విషయములు ప్రకటించబడినవి.

అధ్యక్షులు:—మీరు ఈ ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తర మియ్యనవసరము లేదు.

తనిక్కాచలం శెట్టిగారు:—ఇన్స్పెక్టరు హంకిన్స్ గారు తుపాకులను కాల్చుట కాజ్ఞాపించిన ఒక పోలీసువాడు సాక్ష్యమిచ్చెను. నేను ఆజ్ఞాపించనేలేదని ఇన్స్పెక్టరు హంకిన్స్ గారు చెప్పిరి.

మోయరుదొరగారు కాల్చుటకు ఆజ్ఞాపించిన ఇంకొక పోలీసువాడు చెప్పెను. ఎవ్వ రాజ్ఞాపించినారో తేలేదు. ఎంత విషాదకరమగు విషయమో అల్లరులు ప్రారంభించిన రిక్తి మాసముల పిమ్మట, ఇట్టిఘోరమగు అన్యాయములు జరుగుచున్నవి. పోలీసుశాఖయంతయు నిష్ప్రయోజనకరమని విదితమగుచున్నది. మనరాజప్రతినిధిగారు తప్పుచేసినందుకు తమకార్యనిర్వాహక సభాసభ్యుడగు గా. సర్ థామస్ హాలెండుగారిచేత రాజీనామా బెట్టించిరి. ఆంగ్లేయుల న్యాయపరిపాలనకు కళంకము కలుగునని వారట్లుచేసిరి. మనగవర్నరుగారు ప్రకృతతరుణమున ఏమార్గము ద్రోక్కవలయునో ఈవిషయము చాటుచున్నది.

గా. సర్ లయనల్ డేవిడ్స్ గారు:—గవర్నరుగారి ప్రవర్తనను ఖండించదగునా? అది నియమభంగము కాదా?

తనిక్కాచలం శెట్టిగారు:—ప్రభావితముకొరకు, నేను నా ఉద్దేశములను బహిరంగముగ తెలియజేయవలయును.

అధ్యక్షులు:—శెట్టిగారు గవర్నరు ప్రభువుగారి ప్రవర్తనను ఖండించలేదు.

త. శెట్టిగారు:—గౌ. డేవిడ్స్ గారు నేను ముగించిన పిమ్మట ఆ డేవిడ్స్ గారు మదరాసునగరచరిత్రలో ఈవిషయ కరమగు అధ్యాయమును ఎంత శ్రీఘ్రముగ ముగించిన, అంత శ్రేయస్కము. నూతన అధ్యాయమును ప్రారంభించుటకు తరువాత మాసన్నమైనది. ఈకాల్పుటను గురించి ఒక కమిటీవారు నివృత్తిపాతముగ, బహిరంగముగ విచారించ నవసరము.”

డాక్టరు సి. నరేశ మొదల్యారు గారిట్లు చెప్పిరి. “మనపుర మెట్టి స్థితికి వచ్చినదో, మనకందరకు తెలియును. మిల్లుల సమీపమున నివసించు జనులు పట్టపగలు బయట తిరుగుటకు భయపడుచున్నారు. రాళ్ళురువుల కట్టలతో పొడిచివేయుట సర్వసాధారణమైనది. ఇట్టి ఘోరకృత్యములు జరుగుచుండుట పోలీసులకు శక్తి సామర్థ్యములు లేనట్లు రుజువుపరచుచున్నది. పోలీసుల సంఖ్యను అధికము చేసిన తరువాత కూడ విషమపరిస్థితులు మారలేదు. నగరనాయకుడు పురపాలక సంఘాధ్యక్షుడు డా. సర్ పిట్టి త్యాగరాజు శెట్టిగారు మరికొందరు ఈ విషయములనుగురించి స్వయముగ విచారించి ప్రభుత్వము వారికి తమ అభిప్రాయములను వ్రాసిబంపిరి. ప్రభుత్వమువారు సంకృప్తికర మగు ప్రత్యుత్తరమునియ్యలేదు. రాజకీయ రంగమునందు సర్ పిట్టి త్యాగరాజు శెట్టిగారు వర్ణభేదములను పాటించదు. ఆదిద్రావిడులనాయకుడు అతడే. అతని నివేదిక ఏపక్షమువారికి పక్షపాతము జూపదు. మేము సమ్మెకట్టిన వారికితిరిగి పనిలో చేరవలసినదని సలహానిచ్చితిమి. వారు తమ పరతులను రావుసాహెబు ముత్తయ్య శెట్టిగారికి వ్రాసిఇచ్చినారు. ముత్తయ్య శెట్టిగారు మరతులను సిమ్మన్ కమిటీకి పంపినారు. పరదేశములనుండివచ్చి నగరమందు నివసించుచున్న వేలవేలమంది కూలీలను పనులనుండి తలముగిల్చి, కూడులేకుండ చేయగూడదని మన గవర్నరు ప్రభువు మిల్లు అధికారులకు తెలియజేయవలయును.”

బి. పి. వాడియా గారుండగా సమ్మెకట్టు జరిగిన గాని, గలభాలు జరుగ లేదని డాక్టరు యు. రామరావుగారు చెప్పిరి.

ఆదిద్రావిడులు నిర్దోషులు

ఎం. సి. రాజుగారు ఆదిద్రావిడుల పక్షమున ఇట్లుపన్యసించిరి. “నేను ఈ గలభాలలో బాధపడినవాడను గాన నాకు తెలిసినవిషయములను మీకు చెప్పెదను. ఈవిషయమును గురించి కాననసభలో చర్చించుట చాల మంచిది అని నాకు తోచుచున్నది. మా కులమునకు వార్తాపత్రిక లేదు. మా కులమువారు తమ కష్టసుఖములను ఇతరులకు తెలియజేయుట కవకాశము లేదు. మాకులమందలి పెద్దలు బయటవచ్చిన, శత్రుబాధ, శత్రుభయము విశేషము, గతమానము నందు జరిగిన కాననసభకు నేను రాయపేటలో నాఇల్లవదలివచ్చుటకు వీలులేకుండెను. 2000 కుటుంబములకు వైగా (ఆదిద్రావిడులు) తమ గృహములను పోగొట్టుకొన్నారు. వీరినందరిని నగరమునుండి వెడలగొట్టవలయు నని ఇటీవల కొందరు మహనీయులు ఛార్జను చేసిరి. ఆదిద్రావిడులు అల్లరులలో పాల్గొనకుండ వారి నాయకులు బోధించుచుండిరి. గృహవిహీనులైన ఇట్టి బీదలకు అన్ని నాగరకత గల దేశములందును ప్రభుత్వమువారు తమ కార్మిక కాభాధికారుల ద్వారా సహాయము చేయుదురు. ఆదిద్రావిడులు సమ్మెకట్టులో జేరలేదు. జూన్ 19 వ తేదీని ఆదిద్రావిడు లొక సభచేసి తమ పనులను మానుకొన గూడదని తీర్మానించుకొనిరి. అంతకు పూర్వము జరిగిన సమ్మెకట్టులో మాకులస్థులకు త్రాగుటకు గంజి, కట్టుటకు బట్ట చిక్కపోయెను. ఇది వాడియాగారి సమ్మెకట్టు (అధికారసభ్యుల నవ్వు) తిరిగి అట్టిబాధల నొర్వవలమని మాకులస్థులు నుడిచిరి. వారట్లు కార్మిక సంఘాధ్యక్షునకు తేఖసు వ్రాసి బంపిరి. వారి తేఖకు ప్రత్యుత్తరము రా లేదు. వారు పనులను మానుకొన లేకుండచేత, ఇట్టి బాధలు పడవలసివచ్చినది. ఈ సమ్మెకట్టుకు సహాయనిరాకరణవలంబులు కారులు. ఆదిద్రావిడుల నెన్నడు పోలీసులు కాల్చలేదని తనిక్కాచలం శెట్టిగారు తెలిపిరి. వీరు అల్లరులుచేయలేదు. గాన కాల్చబడలేదు. ఆదిద్రావిడులు గలభాలలో పాల్గొనలేదని ఇది ఋజువు పరచుచున్నది.

సర్ పి. త్యాగరాజు శెట్టిగారి నివేదిక యందు నేను, అన్వేషించు లేబరకమినర సుందరాచార్యగారిలో కూడ ఒక దినము వ్యాసరసాడి క్యాంపులో నుండినని వ్రాయబడినది. ఇది కుదబాజము. ఆ దినము నేను రాయపేటలో నా గృహమునందుండిని. గౌ. శెట్టిగారునుగూడ మిత్రుడగు జ్ఞాప్రకాశరావు గారు నా ఇంటియందు నాతో సంభాషించుచుండిరి. తనకిరిజిస్ట్రేషన్ ఇన్ స్పెక్టరు జనరలు సిద్ధుగారికి శివారసు తేఖసు వ్రాసి ఇయ్యవలసినదని వెంటకరెడ్డి నాయుడుగారు నా కొక తేఖసు పంపిరి. (నవ్వు)

ఆదిద్రావిడులు దోషులు, ప్రభుత్వమువారు వారిపక్షము చేరినారని సర్ పి. త్యాగరాజు శెట్టిగారు వ్రాసిరి. ఇట్టి దుర్భర ప్రాయము ఇతర బ్రాహ్మణేతరులకు లేదని నా అభిప్రాయము. వారందరు ఇట్లే తలచినయెడల, మా సంఘమువారు బ్రాహ్మణేతరపక్షముతో జేరక, వేరుగానుండురు (విసంధివిసంధి అను కేకలు) ప్రజాభిప్రాయమును మా సంఘ శ్రేయమునకు ప్రతిఘటముగా జేయుటకు జరుగుచున్న ప్రయత్నములు మానవలయునని కాననసభాసభ్యులు తీర్మానించవలయును.”

సిమ్మన్ గారు:—“ఇట్టిచర్చల మూలమున, శాంతి నెలకొల్పుటకెట్లు వీలగునో నాకర్థము గాలేదు. ఒకక్రొత్తపోలీసు కమిషనరును, ఒకక్రొత్త లేబరుకమిషనరును, ఒకక్రొత్తగవర్నరును నియమింపవలయునని తనిక్కాచలం గారు కోరుచున్నారు. తనిక్కాచలం శెట్టిగారివర్గము న్యాయమనుషేరు వెట్టుకొన్నది. వీరెట్టి “న్యాయము” కలుగ చేయుచున్నారో, నా మిత్రుడు రాజుగారు నర్శించిరి. ఆంగ్లేషమునందుగాని; స్కాట్లాండుదేశమునందుగాని ఒకనగరమందలి పేదలను బయట వెడలగొట్టుమని ఎవ్వరుగాని కోరురు. మదరాసు పురపాలకులు అట్లు చేయవలయునని కోరుచున్నారు. సమ్మెకట్టుటకు కార్మికులకు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము గలదు. ఇట్లు చేయుట కిష్టము లేనివారు పనులలో చేరవచ్చును. ఇట్లు పనిచేయ గోరువారిని ఇతరులు బెడరించు నెడల, ప్రభుత్వమువారు వారిని రక్షించవలయును. మిల్లు అధికారులు కొన్ని మరతుల కంగీకరించిన తత్తణము, సమ్మెకట్టు మామును కాగలదని నాతో కొందరి దినముచెప్పిరి. వీరు అందరు తత్తణము తమ పనులలో చేరి, తమ యోగజ్ఞములను ఒక కమిటీవారికి నడతిపెట్టినయెడల, పురమందు శాంతిని నెలకొల్పుటకు వీలగును. వారిలో నధిక సంఖ్యాకులకు పనులు లభిస్తవి.”

మధురపిట్టిగారు ఆదిద్రావిడుల దేమాత్రము తప్ప లేదని తమిళభాషయందు దీర్ఘముగ నుపన్యసించిరి.

కార్మికులలో ఇట్టి విభేదములను కలుగజేసినది లేబరు కమిషనరు. అతడు మిల్లు అధికారులకు తోడ్పడుచున్నాడు. పోలీసువారి చర్యలు చాల ఆన్యాయముగ నున్నవి. ఇంతచేసి, వారు అల్లరులను నాశనముచేయజాలకపోవుట కోచనియుము ఈఅల్లరులు తగ్గనియెడల, మిల్లుఅధికారులు తమమిల్లులను మానివేసి, వెళ్లవలయును లేదా ఆదిద్రావిడులను ప్రత్యేకముగ మిల్లులకు చేరనియ్యగూడదు. అని శ్రీమూర్తి యస్. శ్రీవాసయ్యంగారు చెప్పిరి. అపరాధకపరిశోధకశాఖవారు ఇన్నార్లు ఏమిచేయుచున్నారని శ్రీమూర్తి. వెంటట్రుంకుయ్యంగారు ప్రశ్నించిరి. ప్రతివానికి నహాయనిరాకరణవలంబులు కావలమని పలుకుట ఈకాలములో సహజమైపోయినది. వారి కేమి పలుకుబడిలేదని ప్రభుత్వమువారు ఒకనిమిషము చెప్పదురు. వారు గలభాతుకారణమని మరియొపనిమిషము చెప్పదురు.

ప్రభుత్వమువారి నాదములు

ప్రభుత్వమువారిపక్షమున గౌ. సర్ లయనల్ డేవిడ్స్ గారిట్లు చెప్పిరి. “ఇట్టిచర్చజరుగుట చాలమంచిది. ప్రజాపక్షిణులు అల్లరులనుగురించి చర్చించుటమంచిది. ఆగస్టు, సెప్టెంబరు మాసములలో సభ్యులెవ్వరు ఇట్టిచర్చ జరుపగోరలేదు. ఇట్టిచర్చలలో అల్లరులను తగ్గించి, సౌరులయోగజ్ఞముల నెట్లుకాపాడవలయునో సభ్యులుచూచింపవలయును. సెప్టెంబరుమాసములో మదరాసుఅల్లరులు విశేషముగనుండెను. గాన అప్పుడు చర్చ జరుగుట ఆపా యరమని ప్రభుత్వమువారికి తోచెను. అప్పుడిట్టిచర్చ జరిగియుండెనయెడల, గలభాలు హెచ్చిపోయియుండును. అచ్చటినివాసులు ప్రభుత్వమువారికి అల్లరుల నణచుటకు తోడ్పడవలయును. వారికిట్లు చేయుట కేలాటి ఆషేపణ లేదని కొందరు సభ్యులు చెప్పిరి. అది నిజమైనదో; కుభసూచకము. అచ్చట మిల్లులకు వెళ్లువారిలో నధిక సంఖ్యాకులు బాధ్యతగలవారు గారు. వారు మానవమాత్రులు గాన ఒక దెబ్బతగులగానే, వారికదెబ్బతో ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచున్నారు.

ఈ పరిస్థితులను మార్చుటకు కొందరు సభ్యులే ఉత్తమ మార్గములను సూచించుదురో యని నేను నిరీక్షించుచుంటిని. ఇప్పుడు “మిల్లు ఆవరణము” బయటమాడగల భాలు జరుగుచున్నవి. నాకు మాడు మానవలు గోచరమగుచున్నవి. ప్రకృత పరిస్థితులను గురించి విచారించుటకు అన్ని పక్షముల ప్రతి ప్రతినిధులు గల విచారణసంఘమును నియమించవలయునని ఇద్దరు సభ్యులుకోరిరి. అన్ని వర్ణములవారి ప్రతినిధులను ఒక విచారణ సంఘము లో జేర్చుటకు తక్కువమా? సాధ్యమా? ఆగస్టు నె.ల లో సర్ విల్లియం

వీలింగుగారి అధ్యక్షతక్రింద ఒక చిన్న విచారణసంఘమును నియమించితిమి. ప్రజలకు విశ్వాసముగల సభ్యులను కమిటీయందు నియమించుట మాకు ప్రధానకష్టముగా నుండెను. సర్ విల్లియంగారి నివేదిక కానన సభాసభ్యులకు ఈదినము అందకుండుట కోచనియును. ఇటీవల నెలవుల వలన ఇట్లు జరిగెను. లేనియెడల ఈనివేదిక ఎన్నడో ప్రకటించబడియుండును. ముగ్గురు సభ్యులు ఆ నివేదికయందు సంతకము పెట్టినారు. నగనింహాచార్యులు గారు ఒక చిన్న ఆంశమును గురించి ప్రత్యేకముగ వ్రాసిరి. వెంటకరెడ్డి నాయుడుగారు ప్రత్యేకముగ ఒక దీర్ఘమగు వ్యాసమును చేర్పిరి. దీనిని గురించి సంఘాధ్యక్షులతో మాట్లాడి యుండవలయును. జూన్ 16 వ తేదీనకు జరిగిన విషయములను గురించి వారు విచారించిరి.

తనిక్కాచలం శెట్టిగారు:—ఈనివేదికను మాకియ్యలేదు గాన దీనిని గురించి ఉపన్యసించగూడదు.

అధ్యక్షులు:—అవును, అట్లు చేయుటవలన ఇతర సభ్యులకు కష్టముగా నుండును.

గౌ. సర్ లయనల్ డేవిడ్స్ గారు:—దీనికి ఆషేపణ కలుగునని నేనుకొనలేదు. మీ ఆజ్ఞకు లోబడెదను.

ఒకకమిటీని నియమించుటకు వీలుగాదు. మిల్లు అధికారులు తమమిల్లులను మానివేసి, వెళ్లవలయునని కొందరు సభ్యులు కోరిరి. అట్లుచేయుటకు సాధ్యముకాదు. పనులను మానుకొన్న వారి సంఖ్య హెచ్చిపోవును. ప్రభుత్వమువారు మిల్లు అధికారులను నిర్బంధింపజాలరు.

నేను అనేకపర్యాయము లచ్చటికి స్వయముగ వెళ్లి యుంటిని. మిల్లుహాలీలందరు చేరి. ఒకగుంపుగా మిల్లులకు వెళ్లవలయును. ప్రభుత్వోద్యోగులను కొందరిని ఇతరస్థలములకుమార్చి చేయవలయునని త్యాగరాజు శెట్టిగారుకోరిరి. వారు దుష్ప్రవర్తకులైనవో, ప్రభుత్వమువారు వారిపర ద్రవన గురించి విచారించగలరు గాని తమ నేవకులను నిష్కారణముగ రక్షించజాలరు.

నగరమందలి పోలీసువర్గము వెళ్లిగారి దగ్గరనుండి పోలీసుభటునివరకు తమవర్గమును అత్యధ్యక్షముగా నిర్వహించినందులకు నేను వారి కునోన్యాయమును. మెచ్చుచున్నాను ఇటీవల ప్రజలుచున్న పరిస్థితులలో నచ్చటి పోలీసువారు తమ ప్రాణములను విడిచి బట్టుకొని వెళ్ళుచున్నారు. ఎప్పుడు బాంబులు వైక విసరి జేయబడునో ఎన్నడు మరణమో వారు చెప్పజాలరు ఇటీవల ఒక సాట్లెంటు మరణించెను. ఇట్టిఆన్యాయములు అనుదినము వెరిగిపోవుచున్నందువలన క్రొత్తగాకొంతమంది ఎక్కువ పోలీసులను నియమించి. ప్రభుత్వము వారాఖువచ్చు అచ్చట నివసించువారు భరింపవలసిన ట్లాజ్జా పించిరి. ఇది న్యాయమా కాదా నేనుచర్చించను. ఒకస్థలములో నల్లరులు హెచ్చినపుడు, ఎక్కువ పోలీసువారిని ప్రభుత్వమువారు నియమించవచ్చును. ఆఖువచ్చు అచ్చటి పోలీసులే భరించవలయునని కొన్ని కాననములు గలవు.

మోయర్ (లేబరు కమిషనరు) గారిని కొందరుసభ్యులు తమయిష్టప్రకారము నిందించిరి. మోయరుగారచ్చటికి వెళ్లుచుండుటచే గలభాలు కొంతవరకు తగ్గెను.

అధ్యక్షులు:—మీరు మాట్లాడినకాలము మించినది.

గౌ. సర్ లయనల్ డేవిడ్స్ గారు:—హిందూమతస్థులు మాత్రమే లకాల్చుబడిరని ఆషేపించబడినది. వారు ఇతరుల మీద దండెత్తసాగిరి. వారు కాల్చబడిరి. అల్లకులు ఏనిమిషమున మొదలు పెట్టబడెనో ఎవ్వరును ఊహించజాలరు. పోలీసువారు తమ ఆత్మసంరక్షణముకోసము ఇతరులను కాల్చవచ్చును. వారికి ఈమాక్కు గలదు. కాళ్ళొడ బాంబు పడును. వారి గతియేమి? ఆత్మసంరక్షణము చేసికొనుట కతనికి హక్కులేదా? నా 15 నిమిషములు గడచిపోయినవి. ప్రభుత్వమువారు తమ శక్తికొలిది పాటుపడుచున్నారు. శాంతి క్రమములను నెలకొలుపుటకు రాజమార్గ మేమియును లేదు.”

వెంటకరెడ్డి నాయుడుగారు తమవీర్ణ వ్యాసమును గురించి మాట్లాడవచ్చునాయని ప్రశ్నించిరి. గౌ. డేవిడ్స్ గారు దీనిని గురించి మాట్లాడినదానిని అంతట ఉపసంహరించుకొనిరి. గౌ. కె. శ్రీనివాసయ్యంగారిట్లు చెప్పిరి. కార్మికశాఖ మిల్లులకు కూలీలకు ఇప్పించుచున్నదగ్గరెప్పుట న్యాయముగాదని నేను రూఢిచేయవలయును. వీరిట్లు చేయుచున్నట్లు తనకు తెలిసినదని ఒకసభ్యుడు పలికెను. ఎవ్వరో, సభ్యునకు చెప్పినమాటలకు నేను ప్రత్యుత్తర మియ్యజాలను.

కార్మికశాఖ తనవర్గమును నిర్వహించినది. ప్రపంచములో నేదేశమునందైనను, కార్మికశాఖాధికారి సమ్మెకట్టులను నూనివేయజాలడు. జనపరి సమ్మెకట్టు ముగించబడినప్పుడు,

ఇకమీదట కూలీల సమ్మెకట్టులతో తమకు సంబంధముండదని మిల్లు అధికారులు రూ॥ డి॥ గా॥ తే॥ లి॥ యే॥ సి॥ 8. మే॥ 11 వ తే॥ దీ॥ నిక॥ ర్నా॥ టి॥ కు॥ మిల్లులలో సమ్మె ప్రారంభించెను. జూలై 20 వ తేదీన బక్సింగ్హాము మిల్లుల సమ్మె కట్టు ప్రారంభించెను. సమ్మెకట్టును ముగించుటకు లేబరు కమిషను రికార్డు క్రికెట్ ప్రయత్నించెను. జూన్ 19 వ తేదీన ఆదిద్రావిడులు ధామ సమ్మెకట్టును నిశ్చయించిరి. లేబరు కమిషనురుగారిధర్మ మేమి? మీరువెల్లి కార్మికసంఘములో చేరి, సమ్మె కట్టవలయునని అతడు ఆదిద్రావిడులకు బోధించవలయునా? సమ్మె కట్టవద్దని అతడు యావద్దండికార్మికులకు హితోపదేశము చేసెను. కొంద రతనినాట వివరము. పనులలో చేరవలసినదని అతడు ఆదిద్రావిడులకు ప్రత్యేకముగా సలహా నియ్యెట్లు సర్ విల్లియం ఏలింగుగారి విచారణసంఘమునెదుట సాక్ష్యమిచ్చెను. ఆదిద్రావిడులు సమ్మెతోచేరమని ముందేనిశ్చయించుకొనిరి. సమ్మెకట్టినవారు పట్టు మాడుచు, పురవీధుల వెంబడి తిరుగుచున్నారు. వారి బల్లెను వారే పోగొట్టుకొన్నారు. ఆదిద్రావిడులను సమ్మెకట్టినవారు బాధించుట రక్షించుట ప్రభుత్వమువారిపని. గాదా? అగస్టు 29 వ తేదీన 100 పాకలు తగుల పెట్టబడిన. సమ్మెకట్టినవారి కృత్యమును చేసేయడ వలయును. ఇట్లు గాదనువారు సర్ ఏలింగుకమిటీ ఎదుట వచ్చి సాక్ష్యమిచ్చుటకు సాహసించలేదు. గుడిసెలు కాలిపోయిన తరువాత ప్రభుత్వమువారు వారికి ఏమి చేయవలయును? దయ గల ప్రభుత్వమువారికి సహాయము చేసి తీరవలయును.

సమ్మెకట్టు విజయము గాంచలేదు. మిల్లులకు కార్మికుల ను లేబరు కమిషనురు గట్టయిచేయు చుం డె న ను ట కు కారణము తెన్ని? ఆదిద్రావిడులు ఉద్యోగివారములు గాకుండ చూచుటకు మోయరుగా రచ్చటికి వెళ్ళుచుండిరి ప్రాణభయము తెట్టుకొనకుండ నడచుటకీపోవుట ప్రశంసనీయము. అతడచ్చట పోలీసులను మోటారుబండ్లలో నెక్కించుకొని వెళ్ళుచుండెను. సమ్మెకట్టినవారు ఇతరులు మిల్లులకు వెళ్ళగూడదని కోరుచుండు రు. న్యాయమైనట్లుతెలుసుకుంటే ఇతరులు బాధించుట న్యాయము.

తని కావలంబట్టిగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు నిట్లుచెప్పిరి:- తుఖోద్యోగుల ప్రవర్తన అద్భుతముగా నౌ. శ్రీనివాసఅయ్యంగారు చేయలేదు. గుడిసెలు కాలినప్పుడతడు నిలబూయవలయుడెను. ఇద్దరులను మారు సభలో చూపకుండుట కారణమేమి? ఆదిద్రావిడులు అల్లరులలో చేరియెడల అచ్చట హిందువులు మహమ్మదీయులు చేరుట కనకాశేమి? ఇరుపక్షములవారు చేరిలేదా కలహము నరుగును ఇద్దరులను తయారుచేయుట పోలీసులు అపరాధము చేసినవారిని పట్టుకొనలేక పోవుటయున్న గువానిని గురించి సర్ లబనలో డే వి డ్స్ గా రు ప్రస్తావించలేదు.

అంతట 8-30 గంటలకు చచ్చి ముగిసెను. సభకూడ ముగిసెను.

రెండవ దినము ఉదయము.

అక్టోబరు 18:- కానకసభ ఈ యదయము 11 గంటలకు ప్రారంభమయ్యెను గౌ సర్. సి. రాజగోపాలాచార్యులుగారు అగ్రాధికారము వహించిరి. ప్రారంభమున ప్రశ్నోత్తరములు జరిగెను. ప్రభుత్వసభ్యులు తమకు క్రొత్త కాకలసి నగ్రాంటులను కేపు ప్రశ్నోత్తరములు జరిగిన వెంటనే కోరదని ఆద్యక్షులు తెలిపిరి. నిన్న ఆరుమైసాధంపిల్లెగారు బాడుగ గృహములలో చూపిన యభివృద్ధికి పరిహారముగ కొంత ధనమియవలెనని యుపపాదించిన విషయమై మరల ఎస్. శ్రీనివాసఅయ్యంగారును గౌ కే శ్రీనివాసఅయ్యంగారును మాటలాడిరి. తరువాత సభ్యులకు పోటుకు పెట్టగా యీ యుపపాదన నిరాకరింపబడినది.

బిల్లులో '6 మాసములు' అని యుండు ప్రతిపాటును '6 మాసములు' గ నుండవలెనని ఆమోచర్ల కృష్ణరావుగారు ఉపపాదించిరి. ది॥ బి॥ కృష్ణసునాయుడుగారు ఆమోదించిరి గౌ. కే. శ్రీనివాసఅయ్యంగారును, ది॥ బి॥ గోవింద రాఘవయ్యగారును దవంబరుమాన్ తెట్టిగారును మాటలాడినవిమృట లోటుకు పెట్టబడినది. 22 మంది అనుకూలముగను 36 మంది ప్రతిపాటుముగాను పోటుచేసినందులకు నిరాకరింపబడినది. ఈదిన మంతయు ఈవిల్లులోని భాగములను గూర్చియే చర్చజరిగెను. సభ యింకను జరుగుచున్నది.

విదేశ వార్తలు

విర్లాండు స్థితి.

లండనులో విర్లాండుసంధి సమావేశమగుటకు ముందు డెయిలీ రియస్ డివెలరాగాని సంలేకముతో నొక ప్రకటనను గావించెను. అందు విర్లాండు ప్రజలు, తత్వతనిధులకు కావలసిన ప్రోద్బలము నవిచ్చియు మందరము ఈయవలెనని యుండెను. ఇంకనందు ఏ ముందైనగా. అందఱును యాపోరామం తరించి కాంతికావలెనయే కోరుచున్నది మనహృదయ నిల్పుకొనుటయే. కాంతినియకులయొక్క రాజనీతిజ్ఞతవలనగాని బుద్ధిశలతవలనగాని గలుగనేరదు. చావుకైన ఒప్పుకొని, హక్కుగను స్వాతంత్ర్యమునే కోరుచున్న దేశమున కది యిచ్చి కాంతివరచవలెనను దృఢనిర్ణయ ముండితీరవలయును. విర్లాండు ప్రజలలో భిన్నత్వ మేమియు నుండగూడదు.

సమావేశము.

సంధిసమావేశమునకు విర్లాండు ప్రతినిధులును బ్రిటీషు ప్రతినిధులును వచ్చిరి. సిస్టీనులువచ్చినపుడు సంతోషధ్వనులు చెలరేగెను. సిస్టీను జెండాలువై విర్లాండు ప్రతినిధుల ముఖ్యుల నామములు చిత్రింపబడిన. విర్లాండును భగవంతుడు రక్షించుగాక, యనియు, ప్రజాపరిపాలనము అనియు కేకలు ప్రబలెను కావినెటురూములో ప్రతినిధులు చేరినవిదప వైటుహాలులో గీర్తనలు గావించిరి.

ప్రారంభము.

కార్యక్రమము ప్రారంభమయెను. లాయడుబార్డిగారు ముందు కొన్ని సంగతుల చెప్పిరి. అందులకు స్పీచ్చుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. వానిలో నేదియును నిష్పడు ప్రచురింపబడదు.

చేంబర్లెనుగారు జబ్బుగానుండుటచే సభకు రాకుండిరి.

పరిష్కార మెట్లు?

వైకాంటు గేగారు చెప్పినలో నుపన్యసించుచు విర్లాండు సమస్య పరిష్కారమార్గమును చూపించిరి. అధినేత స్వపరిపాలన రాజ్యములతో బాటు విర్లాండుకు భాగము నిచ్చి, వారలకు పత ప్రత్యేకనాకాదశముండవలెనని బ్రిటనుకును విర్లాండుకును ఒక్కరిక్రిందనే నాకాదశముండవలెనని చెప్పిరి.

గ్రీకువిజయము

అసియామైకరులో నెవ్రెంబరు 30 తేదీన ప్రారంభించిన యుద్ధము అక్టోబరు 8 వ తేదీతో ఆంతు మొంది, గ్రీకుల కఖండవిజయము చేసారనియు, తురుష్కులు నొప్పునప్రముల బొందెననియు గ్రీకుభక్త్యప్రకటనము డెల్పుచున్నది.

గాంధిని ఆరెస్టుచేయవలసినదే!

'డెయిలీ టెల్లి గ్రాఫిక్సు' పంజాబు ప్రభుత్వమువారు కర్ణాటములు జరిగి ఆంవోకము జరుగుచున్నను నిద్రపోవుచుండుట బాగులేదనియు, ఆంగ్లేయుల గౌరవమునకు భంగము గల్గుచుండ గాంధీని ఆరెస్టుచేయవలెననియు రిడింగు ప్రభుత్వ దుష్టలక్ష్యమును ఖండించుచు వ్రాయుచున్నది.

పాల్యూరు గెజెటుకుడ నిజేబిధముగ నొక వ్యాసమును వ్రాసెను. ఇండియా ప్రభుత్వము తగినచర్యను నిష్పయముగ నవలంబించునచో అది నిలువనేరదని గట్టిగ వ్రాయుచున్నది.

పై లీషియా సమస్య

భాస్కరు డాక్టరు వర్తగారు ఆఫ్ఘెబర్డులోనుపన్యసించుచు మిల్రమండలి వారు పైలీషియావిషయమై తమయభిప్రాయముల మార్చుకొనిరా లేక వేరురాజ్యమును స్థాపింపవలచిరాయనిజర్మనీ తెలిసికొనగోరుచున్నది. జర్మనులును పోలండుకలసి పోయెదరు. వార్సా ప్రభుత్వము స్వీయవిషయమును నిర్ణయకొనుటకై వచ్చేసేని యాయుధికిని అడ్డమువచ్చిన దగును. కొలది కాలములోనే యొకసభ కాగలదు. అందు ప్రపంచమంతటను ఆర్థికవిషయమును చక్క-పరుచుటకుగూర్చి యాలోచింపబడును మిల్రమండలి మిలిటరీ సైన్యము నెక్కువజేయవలయును.

తూర్పు ఆఫ్రికా భారతీయులు

గవర్నరు సర్ యెడ్వర్డు నార్తగారు, కానకసభప్రారంభించుచు, భారతసమస్య విషయమై చెప్పవలసినదేమియును లేదనియు, దానినిగూర్చి సంధి కుదురవలెనని మాత్రము కోరిరి. ఈసమస్య కాంతముగను తీవ్రముగను విచారింపబడునని గవర్నరు వాగ్దత్తము గావించెను.

విమానములలో మెయిలు సర్వీసు.

ఈజిప్టునుండి, యిరాకుకు 15 రోజుల కొకసారి మెయిలు సర్వీసు ప్రారంభింపబడెను.

కార్మిక సమస్య.

సిస్టీనుల సంధిసభకు ఒకనిమేమమువెల్లి, లాయడుబార్డిగారు కార్మికనాయకులతో సంభాషించుటకు కార్మికనాయక సమావేశమునకు వచ్చెను. పని లేకుండుట ప్రధానమర్శికి ముఖ్యపరిష్కారవిషయముగ నుండెను.

సార్వభౌముడు, మాంచెస్టరు మేయరు కొకలేఖ సంపుచు, యిప్పుడు పనిలేకుండుట, దేశములో వాణిజ్య మెక్కువై ప్రభుత్వసహాయముతోను, ప్రజలసహకారముతోను పరిష్కారము కావలెనని తమ కోర్కెను వెల్లడించిరి.

యునరాజునకు హైందవవిరుదముల నెంసంగుట.

సార్వభౌముడు యునరాజునకు హైందవమాండరు పిప్ ఆఫ్ డిస్టార్ ఆఫ్ యిండియా అండిది యిండియా ఎంపైరు, అయి విరుదముల నొసంగిరి. అనగా కే. సి. యస్. ఐ. కే. సి. ఐ. యి విరుదముల నొసంగిరి.

ఎవరెస్టు ఆరోహణము.

ఇప్పుడు యెవరెస్టు శిఖరమునకు మార్గమును బాగుగ గనుగొనిరి. ఈపార్టీ వారందఱును నవంబరులో యింగ్లాండుకు వెళ్లెదరు. ఇప్పుడు వీరు వెల్లినవోటునుండి నైకింకను పోవుటకు మరొక పార్టీ వచ్చేసంవత్సరము పంపబడును.

వెనుగించి ప్రోలు

ఈ గ్రామమునకు యాత్యంత ప్రగడ జగన్నాథరావుగారు 8-10-21 తేదీన వచ్చి రాత్రివారికాధికాలక్షేపమునకు ముందు ఉపన్యసించిరి.

9-10-21 తేదీన 5 గం నుండి గం 8-30 వరకు కల్లు కొట్టుదగ్గర మద్యపాననిషేధమును గురించి యుపన్యసించి ఆచటనుండి అమృతవారికములో శ్రీలకు విదేశవస్త్ర బహిష్కారమును గురించి యుపన్యసించిరి. అనేకమంది శ్రీలు స్వదేశీతీక్షను బూనిరి.

9-30 గంటలు మొదలు పురుషులకు మ-రా-స్త్రి, పంతులుగారు స్వరాజ్యమును గురించియు, మద్యపాననిషేధమును గురించియు, విదేశవస్త్రబహిష్కారమును గురించియు గంభీరముగా మనస్సులు కరగనట్లు చెప్పగా అనేకమంది విదేశవస్త్రములను దహనముచేసిరి. రాత్రి గం 12 వరకు సభజరిగెను. ఆంతవరకు విదేశవస్త్రములు తగులబడుచునే యుండెను.

(1923)

గుడివాడ పి॥ డి॥ ॥ కోర్టులో

S. C. 609/1921

పుయ్యూరు సర్వీసు - వాది,
వికా: సా హెలు కుమారుడు అబ్దుల్ రహులు -
ప్రతివాది సా॥ పుయ్యూరు ప్రక్షుతం రంగూను.

వాది ప్రతివాదిపయన గుడివాడ పి॥ డి॥ ము॥ కోర్టులో యీసంబంధన వాది పేర ప్రతివాది వ్రాసిన ప్రోనోటునుబట్టి తెచ్చిన జానాలో ప్రతివాదికి C. P. C. 5 ఆర్డరు 1 రూలు ప్రకారం నోటీసులు ప్రతివాదికి 4 సార్లు రంగూనుకున్న, పుయ్యూరుకు చేయించినను ప్రతివాదికి అందకపోవుటచేత కోర్టువారి వుత్తర్వు ప్రకారం ప్రతికలో ప్రచురించుటకుగాను 24-1-1921 తేదీకి వాయిదావేసియున్నాడు. సదరు వాయిదాకు ప్రతివాదిగాని ప్రతివాది తరపు వకీలుగారిమూలముగాని కోర్టుకు హాజరయి యేమయిన ఆక్షేపణలు వున్నయెడల వాయిదాలో 10 గంటలకు కోర్టువారియెదుట మనవి చేసుకొనేది. లేనియెడల ప్రతివాదిని యెక్కుపార్టీ చేయబడు నని యిందుమూలముగా వెల్లడించడమయినది.

ఇట్లు

కూచిభొట్ల మార్కండేయశాస్త్రి, బి. ఏ.

జిల్లాకోర్టు వకీలు.

వాది తరపు ప్లీడరు.

వస్త్రధారణము.

నాకు కలిగిన మనోవేదన.

మహాత్ముడు తెలుపు సంగతులు.

నవజీవన పత్రికలో ప్రకటితమైన యొక వ్యాసమును మేము భావంతరికరించి ముద్రించితిమి. ఒక విలేఖరుడు కాపీన మనిన నేమిటో తెలియజేసి యున్నాడు. కాపీన మొక "మొద్దు గుడ్డు" దానిని నడుముకు చుట్టుకొందురు. అది మోకాలు దాటకుండా నుండును." నేను(మహాత్ముడు) సరిగ్గా ఆలోచించియే మార్పులచేయుచున్నాను. ఆలోచించి జేసిన దానికి నేను వగవను. విధిలేక నట్లు చేయవలసి వచ్చుచుండును. నేను మధురలో కాపీనము ధరించితిని.

నాకీబుద్ది మొదట బారిసాలులో పుట్టెను. ఖుల్నాలో ప్రజలకు గుడ్డలేదు. ప్రజల ఇబ్బందుల నాలోచింపక నేను గుడ్డలను తగులబెట్టియు చుంటిని నన్ను దెప్పిరి. సరే కాపీనము ధరించి, ధోవతి, పర్సీ, ఖుల్నా ప్రజల కిచ్చివేయు మని దాక్టరు రాయికి పంపివేయుదు మనుకొంటిని. కాని నేను ఆభావము నా పుకొంటిని. నాకు కొంచెము అపరాధము కలిగెను. వారు దెప్పట కార్యము కనిపింపదు. ఖుల్నా ప్రజలకు సహాయము చేయుచున్నాను. తలచుకొంటే ఒక జమీదార్ వారికి కావలసిన దంతయు చేసేవాడు. కావున నేనింతకంటె యెక్కువ చేయ నక్కరలేదు.

నా కండ్లయెదుటనే మహాత్ముడు ఆసీని పట్టుకొనిరి. ఆ తని పట్టుకొనిన వెంటనే నేను ఒక సభలో నుపస్థినించితిని. ఆ సభకు నేను టోపీ, పర్సీ తీసివేయుదు మనుకొంటిని. లేనిపోని అలజడి కలిగించుచున్నది అప్పటికి మాటలాడక ఊరకొంటిని.

చెన్న పురియందు ప్రయాణము చేయునప్పుడు మూడవ సారి ఇటులేవచ్చెను. తగినంత ఖాదిబట్ట లేదని ప్రజలు చెప్పుకొనిరి. ఖాది గుడ్డ యున్నను చేతితో దెబ్బ కనిపింపదని కూడ చెప్పిరి. "కూలీ నాలి చేసి జీవించువారు విదేశగుడ్డలను తగులబెట్టితే వారికి ఖాదిబట్టలు వచ్చే ఏలేదీ?" వారు చెప్పినది సత్యమున తోచెను. బీదలకంటె నాకుకష్టము కలిగించెను. నాకు కలిగిన వేదనను మాలానా అజదుబోవాని, రాజగోపాలాచార్యులు, దాక్టరు రాజను, మున్నగు వారికి తెలిపితిని. కాపీనమును ధరించునని చెప్పితిని. నావేదనను మాలానా గ్రహించెను. నాభావముతో నతడేకీభవించెను. తక్కినవారికి కష్టముగతోచెను. ప్రజలకుకూడ తోచునని వారనిరి. కొందరు తెలిసికొనలేరనిరి. కొందరు పిచ్చిపని యనుకొందురు. ఎవరికిని అట్లుచేయుట కష్టముగనుండునని చెప్పిరి.

నాలుగు గోజులలోంచితిని. ఉపన్యాసములలో ప్రజలకు చెప్పుచుంటిని. ఖాదిబట్ట దొరకనియెడల కాపీనమును ధరింపుడు. విదేశబట్టలను మాత్రము ముట్టుకుడు. నేనిట్లుపదేశించినను నేను కాపీనము ధరించుటకు సంకోచించుచునే యుంటిని. నేను ధోవతి కట్టుకొనినంతకాలము నేను చెప్పమాటలలో పసలేదని యెరుగుచును.

సెప్టెంబరు దగ్గరకు వచ్చుచున్నది. నెలాఖరుకు బహిష్కారము పూర్తమగుటకేమి చేయవలయును. నన్నది బాధించుచునేయున్నది.

ఇట్లు సెప్టెంబరు 22 వ తేదీ రాత్రికి మధుర చేరితిమి. అక్టోబరు 21 వ తేదీవరకైన కాపీనము ధరింపవలయునని నేను నిర్ణయించితిని. మరునాడు తెల్లవారెను. కాపీనము ధరించి నేతగాండ్రకు ఉపన్యాసించితిని. నేడు మాడవగోజు.

మాలానా కూడ తన దుస్తులలో మార్పులు చేసెను. అతడు ఈవారులు నేసికొనుటకు బదులు, లుంగీ కట్టుకొనుచుండెను. ఒక పర్సీను తొడుగుకొనును. సమాజదగ్గరమాత్రము టోపీ పెట్టుకొనును. తక్కినవారు మాచుచున్నారు. చెన్న పురి ప్రజలు ఆశ్చర్యముతో చూచుచున్నారు.

నన్ను పిచ్చివాడినని పిలిచిన నేమి తేడి. ఇతరులనుకరింపకపోయిన ఏమి తేడి. ఇతరులట్లు చేయవలయుననికాదు. నేను కాపీనమును ధరింపకుండా ఇతరుల కట్టు బోధింప గలనో? లక్షలమంది ప్రజలకు బట్టముక్కు యైనలేదే? నేనేమిచేయవలెను? ఒక నెలా వారము గోజులవరకే యెదుటకు చెయ్యకూడదు? నేను చేయుచును.

ఇంతదూరము ఆలోచించి నేను ఇట్లు చేసితిని. ఎనిమిది నెలవరకు మనకు చొక్కారయైన అక్కరలేదు. చెన్న పురిలో శివకాలమేలేదు. చాలమంది గూడకట్టు కట్టుకొని యుందురు. అంతకుమించి యేమికట్టురు.

చాలమంది వ్యవసాయదారులు మొలకేదో గుడ్డుబట్ట పెట్టుకొందురు. నేను కండ్లతో చూచిన సంగతిది. నాకంత వేదనయున్నదో చదువరి గ్రహించుగాక. మీరు కాపీనము ధరింప వలయునని కోరుటలేదు. బహిష్కారమును పూర్తి గ్రహింపవలెను. విదేశవస్త్రములను పూర్తిముగ బహిష్కరింప చేయవలయును. ఖాదీగుడ్డను నేయునట్లు చేయవలెను. స్వదేశీయోద్యమమునందు సర్వ మున్నది:—ఇండి పెండెంటు పత్రిక.

మాపలాల విప్లవము.

దేవధారుగారు మున్నగువారియేర్పాటులు

పాలఘాటుసహాయసంఘమువారిపని గూర్చి దేవధారుగారడిగిరి. టీక్వెంటులను 504 గురి కిచ్చిరి. ఆటిక్వెంటులను చూపినవారికి సంఘమువారు భోజనాదిసదుపాయము చేయుచున్నారు. ఇంకను చాలమంది సహాయమును కోరినవచ్చుచున్నారు. పాలఘాటులోనిభద్రులకుకొంతమందిని పోషించుచున్నారు. మరి 1000 మందిని పంపెదమని కల్లికోటసంఘమువారు వ్రాయగా స్థలముచాలదని దివానుబహదరు కృష్ణకృష్ణ నాయరుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. కేశవమీననుగారు అహారపదార్థములను పరిశీలించుచున్నారు. సి. కేశవయ్యగారు ఏర్పాటులను చేయించుచున్నారు. సంఘమువారు 5000 వ నూలు చేసిరి. రావు బహదరు దాక్టరు కృష్ణ ను గారు తమ యిండ్లలో నొకదానిలో చాలమందికి బసయిచ్చిరి. ప్రేమిపలు సామ్రాధి రామారావుగారు తమపాకలలో రెండుకుటుంబములకు బసయిచ్చి రిండిపెట్టుచున్నారు. ప్రాథెసరు దామోదరకవి కేశవగిరిరావు నాయుడుగారు కల్లికోటకు నొక మల్లుగుడ్డ నిచ్చిరని దేవధారుగారికి తెలిపిరి. మాపలాలదొడ్ల వ్యయముగూర్చి దేవధారుగారడిగిరి. కుట్టిపురములో కేశవంపట్టారు అను నొక బ్రాహ్మణుడు పూటకులిల్లు పెట్టెను. కొన్నిగోజుల క్రితమొకరాత్రి మాపలాలచటికి వెళ్లిరి. వారినిచూచి యిరుగుపొరుగువారందరూ పారిపోయిరి. ఆ బ్రాహ్మణునిభార్య ప్రసవమై కొద్దిగోజులైనది. ఆతడు చంటిపెల్ల! నెత్తుకొని భార్యతోగూడ పాలములలోనికి పారిపోయెను. పారిపోవుటలో ఆతనిభార్యలు జారిపడెను. మాపలాలాపెనుతునానుకంటెగా నరికివేసిరి. ఆ బ్రాహ్మణుడు 9 వ తేదీని రయిలులో పులవకొటకువచ్చి యీ సంగతిచెప్పెనని నేను దేవధారుగారి కెరిగించితిని అసోసిపేటుడు వెను పాలఘాటు విలేఖరుడు 12 వ తేదీని తంజివార్త నంపెను. ప్రస్తుతము హిందూజేత సేవక సంఘాధ్యక్షుడుగా నున్న దేవధారుగారును సభ్యులగు బాచ్య, జేజుగార్లును మలబారునండి 11 వ తేదీ సాయంకాలమునకు మెయిలులో చెన్న పురి చేరిరి. తాము చెన్న పురిలో కొన్నిగోజులుందు రనియు మలబారువారికి ధనసహాయమును కోరుచు నుపస్థినించెదమనియు చెన్న పురి విలేఖరునితో దేవధారుగారు చెప్పిరి. మాకొక మోటారు బండి నిచ్చిరి, యితర సదుపాయములను చేసిరి. మాధవరాణా, కంచేరి నుందరం, శంకరుగార్లతో మంజేరి, మాలాపురము కేరింతలపన్నా, అంగడిపురము మున్నగు స్థలములకు మాత్రము పోతిమి. ఆవలకు పోవలెకపోయినది. అచట గలభాషెచ్చుగానున్నది. ఒక బ్రాహ్మణుని వత్తకసంఘమువారు మాకామోటారుబండినిచ్చిరి. కల్లికోటలో కూర్చొని ధనసహాయమును కోరిన లాభములేదు. కొంతప్రయత్నము చేయవలెను. అందు కొరకు నేనితర రాష్ట్రములకు గూడ పోయి యుపన్యాసింపదలచితిని. బొంబాయిలోని వాడియాధర్మనిధివారు సర్వేముష్టి జీతీబాయిగారి ద్వారా 5000 పంపిరి. నెలగోజులలో నేను మరల మలబారుకు వచ్చెదను. అంతవరకు కొంతమందిసభ్యులు కల్లికోటలో మాధవరావుగారితో కూడ నుండి పనిచేయుచుందురని దేవధారుగారు చెప్పిరి.

ప్రజలు పారిపోవుట

మాపలాలకు వెరచి చాలమంది నంబుద్రిలును నాయరులును ముఖ్యముగా శ్రీమంతులను విడ్డలును తిరుచూరు ఎర్రావలమును మున్నగు పట్టణములకు వచ్చుచున్నారు. దారుణవృత్తాంతములను వారు తెలుపుచున్నారు. తామరలోమహాదాతలకార్యములు జరుగుచుండ కనులారచూచుదు ప్రాణములరచేత నిడుకొని కొన్నిగోజులు నిద్రాహారములు లేకుండా ఆలమటించి చివరకు తప్పించుకొని రాగలిగితిమని కొందరు చెప్పిరి. రాత్రులలో మాపలాల కాకినీటికముగ గ్రామములపైకత్తులు కఠారులతో వచ్చిపడి తెల్లవారుకరికి మరల అడవులలోనికి పోవుచుందురని వారు చెప్పిరి. ఎందరినో మాపలాలు చంపిరి. గాయపరచిరి. మానకొట రాజకుటుంబములోనివారొకరు చెరుతురుతిలో కేరళీయ ఆయుర్వేద సమాజమునకు కార్యదర్శిగా నున్నారు. అచట మాపలాల ఆల్లరికి నిలవజాలక ఆయన వెడలిపోయెను. అని వారు చెప్పిరి. ఇట్లు వచ్చిన శరణార్థులకు కొచ్చి సంస్థానము వారు విక్రాంతి గృహములలో బసలనిచ్చిరి. వారికి అన్నవస్త్రముల నిచ్చుటకు కావలసిన ధనమును సమకూర్చుటకు ఏర్పాటులు చేసిరి. శరణార్థులకొరకు

కొన్నియిండ్ల నడ్డకు పుచ్చుకొనిరి. మరికొందరు గ్రామములలోనికి పోయి గ్రామస్థుల ఆదరణలో నున్నారు. ఈ శరణార్థుల సదుపాయములను విచారించుటకు కొచ్చి సంస్థానము పోలీసు కమిషనరు వ్రాసుగారును దివాను పేష్యారును తిరుచూరులో నున్నారు. పాదులలో కొందరుగూడ వారికి సహాయముగా నున్నారు.

కేసు విచారణ

12 వ తేదీని కల్లికోటలో విచారణజరిగినది. మన్నార ఘాటు ఎలియనాయరును జామీనుమీద వదలవలెను. ముద్దాయి ప్రాచీన గౌరవకుటుంబములోనివాడు. దొరతనమువారి కీటులంబమువారు 7 వేలును యీ ముద్దాయి యొక్కడను 2 వేలును నిస్తు చెల్లించుచున్నారు. 1911 లో మాపలా విప్లవము జరిగినపుడు ముద్దాయి దొరతనమువారి కత్యధిక మగు సహాయము చేసెనని న్యాయవాది చెప్పెను.

అధ్య:— తక్కిన ముద్దాయిల సంగతి ఏమి?

ప్ర: న్య:— తక్కినవారిని బంధిపోటునకు విచారింపదగును.

మీనను:— రెండవ ముద్దాయిని కూడ జామీనుమీద వదలగోచెదను.

పిమ్మట మీననుగారు ఎలియనాయరుగారిని వారింపిరి. రెండవ ముద్దాయి నేరము చేసినట్లు 11 గురు సాక్ష్య మిచ్చిరి. నెనుక 1894లో ముద్దాయిసహాయముచే చేసిన విషయమిపుడ ప్రస్తుతమని ప్రభుత్వన్యాయవాది చెప్పెను. జామీనుమీద వదలవలెనని తీర్పులు చెప్పిరి.

అలీ ముసల్మీరు కేసు

ఈకేసులో కలక్టరు భావముగారు సాక్ష్యమిచ్చెను.

పిమ్మట 17 గురు మీద కేసు విచారణ జరిగినది. నీరిలో ముంతునిమీదను అను నత దొక ముద్దాయి. 17వ ముద్దాయి పక్షమున నున్నబ్రాహ్మణ్యులుగారు వాదించిరి.

జిల్లామేజిస్ట్రేటు ప్రకటనము

కేరళాధీశ్వరపురములో మాపలాల దొడ్లవ్యయము గూర్చి వారిని పట్టుకొనుటలో నచటి నేతపనివారు పోలీసువారికి కొంత సహాయము చేసిరి. ఆ కార్యణ్యమున 6 వ తేదీ రాత్రి మాపలాల 800 మంది నేతపనివారి పేటలోనికి వచ్చి 6 యిండ్లను తగుల బెట్టిరి. 9 గురిని చంపిరి. రిమండికి గాయములు తగిలెను. నిండు గర్భిణి యగు నొక శ్రీమతి పారిపోయి కల్లికోటకు వచ్చెను. ఆ యలసటవలన కల్లికోటకు వచ్చినదోజననే ప్రసవమయ్యెను. మాపలాల పురుషుల నేగాక బిడ్డలను గూడ బాధించిరి. ముగ్గురు బిడ్డలకు గాయములు తగిలెను. ఒక ఏడాది పిల్లవాడును 4 ఏండ్ల పిల్లవాడును స్వృతిలేని స్థితిలో నున్నారు. వారికి గాయములు తగిలెను. వారిని కల్లికోటకు తీసుకొని వచ్చిరి. మరియొక చిన్న బాలికకు గూడ గాయములుతగిలెను.

రైలుప్రయాణికుల యిబ్బందులు

మధురలో ప్రయాణికులు చాలయిబ్బందులకు పాలగుచున్నారు. రైలుబండ్లలో అడుగుపెట్టె నెడము లేకుండా ప్రయాణికులను నిలిపివేయుచున్నారు. ఒక బండిలోనుండి మరియొక బండిలోకి పోవుమార్గముల నిండ ప్రయాణికులు నిడుచుండుటచే పోవుటకు దారిలేకుండనున్నది. బండ్లకప్పులుసరిలేక వర్షము నీరు లోనికి వచ్చుచున్నది. భారతీయప్రయాణికులకు చాల నిరాదరణ జరుగుచున్నది. కూలీలు దారుణముగా కూలీ నడుగుచున్నారు. టీక్వెంటు కొనుట మిక్కిలి కష్టమగుచున్నది. ఉపాహారకస్తువులు ఆరోగ్యకరముగారేవు. బండ్లలో ఖాళీలేక ప్రయాణికులు కనిపెట్టుకొనియున్నారు. ఎక్కువగా బండ్లను జరుగురుగా పంపవలెను అని నేడు మధురనుండి రామనాధయ్యగారు తంజివార్తనంపిరి.

రైలుకట్ట తెగుట:— ఎస్. ఐ. ఆర్ రైలులో 147-

13-14 మధ్యరైలుగట్ట వరదవలన తెగినది. రెండుగోజులవరకు బండ్లు సరాసరిగా పోవని పోస్టునోట్ నుండి తంజివార్త (13 వ తేదీ) వచ్చినది.

బొంబాయి హైకోర్టు సెలవు:— 17 వ తేదీ మొదల నవంబరు 1 వ తేదీ ఆఖరుకు బొంబాయి హైకోర్టు మూయబడును. 2 వ తేదీని మరల తెరవబడును.

క్రోత్తు బుజుము:— 11 వ తేదీ వరకు 487215500 రూపాయలు వసూలైనవని కలకత్తానుండి తంజివార్తవచ్చినది.

మదరాసు శాసన నిర్మాణసభ

ప్రశ్నోత్తరములు

అహమ్మదు మిరానుసాహెబుగారు ప్రశ్న:—

కొత్తలము (తిరునల్వేలిజిల్లా తేకాకా తాలూకాలో)

నడ్డ పనుల ఆకాశగంగను ప్రతిదినము ఉదయము 7 మొ. 8 గంటల వరకు యూజియను క్రియయొక్కయు 8-9 గంటలవరకు యూజియను పురుగులయొక్కయు ఉపయోగార్థముమాత్రమే ప్రత్యేకించుటయొక్క ఇందువలన అదేసమయమున నా యాకాశగంగ నడ్డపనులను అనేకమంది ఇతరప్రజల కిబ్బందిగా నుండుటయు సత్యము కాదా? అటులయిన నిట్టి ఇబ్బందులు తొలగించుటకు ప్రభుత్వమువారు ప్రయత్నించురా?

ఉ. ఈవిషయము ప్రభుత్వమువారికి తెలియదు. దీనిని జిల్లా కలెక్టరుకు తెలిపెదము.

ఎం. అప్పల నరసయ్యనాయుడుగారు

ప్రశ్న:—(ఎ) తెలుగుజిల్లాలలో గతవిరువత్సరముల

నుండియు కలరావలన మరణములమొత్త మెంత. (బి) ఏజిల్లాలలో ఈవ్యాధి ఎక్కువగా వ్యాపించును. (సి) అట్టి జిల్లాలలో నీటిసదుపాయములను గురించియు పారిశుధ్యతనగురించి ఏమైన ప్రత్యేకపు పేర్కాటులు చేయుటదేనా (డి) ఇందుకుగాను ఇది వరలో మామూలుప్రావిన్సియలు గ్రాంటుగాక ఇతరధనసహాయములు జేయుచున్నవా? ఉ:—(ఎ) (బి) పత్తికలలో ప్రకటింపబడిన పారిశుధ్యకాంక్షనివేదికలో 7 వ వివరణమును జూడవచ్చును (సి) ఈవిషయము ప్రభుత్వమువారికి తెలియదు. నీటి సదుపాయములయొక్కయు, పారిశుధ్యతయొక్కయు బాధ్యత గల స్థానిక సంఘములనడిగి తెలిసికొనవచ్చును (డి) లేదు.

అరుమైనాథం పిళ్ళిగారు

ప్రశ్న:—ఎన్నూరు రైల్వేస్టేషనులలో ఈయబడిన వొంగ టిక్కెట్లనుగురించి ప్రభుత్వమువారు గమనించిరా?

ఉ:—న్యాయాధికారి ప్రకటింపబడిన రామకృష్ణయ్య అనుసారాప్రకారము 15 మాసముల కఠినశ్రమ విధింపబడిన కేసు విషయమై గౌరవనీయసభ్యుడు దుద్దేంచి యుండవచ్చును.

టి. బాలాజీ నాయుడుగారు

ప్రశ్న:—ఈ రాష్ట్రములో ఏ సివిలుగార్డువా రైనను తమ అమ్మకపు ప్రకటనలు అసహాయోద్యమవలంబకుల పత్రికలలో ప్రకటించుచుండుటయు తమ జడ్జిమెంటును స్థానికముద్రాకాలలలో ముద్రించుకొనక ఇతర పత్రికలములలోని ముద్రాకాలలలో ముద్రింపించుచున్న సంగతిగూడ కనుగొనెదరా?

ఉ. ఆసంగతి కొద్దివారి యధీనమున గలదు. ఈవిషయము ప్రభుత్వమువారు కనుగొనదలచుకొనలేదు.

శ్రీమంత్రి విశ్వనాథదాసు

ప్ర. ఏజెన్సీజిల్లాలలోని కొండు, నవర, ఉరియభాగములలో ఈ క్రిందివిషయములను గురించి ప్రభుత్వమువారు తేలికపయ్యములు చేసిరి. (ఎ) కొద్దివారి ఓడ్రమునే ఉపయోగించుటకును. (బి) ఓడ్రాలను, ఓడ్రము తెలిసినట్టియు ఉద్యోగస్థులను, గుమాస్తాలను నియమించు విషయమునను.

ఉ. (ఎ) ఈ విషయము ప్రభుత్వమువారు చాలాచింతచున్నారు. (బి) ఏలైనంతవరకు ఓడ్రము మాటలాడు ప్రదేశమున ఆభావ తెలిసినవారినే నియమించిరి.

వై సభ్యులే ఇట్లు ప్రశ్నించె:—(ఎ) గతయుద్ధములో సిరాప్రైమున ఎంతమంది మైనింగులను జేసిరి. (1) యుద్ధమైనింగులుగాను (2) పరివారముగాను (బి) (1) గాయపడినవారి సంఖ్య (2) చనిపోయినవారి సంఖ్య (సి) ఖయిదీలుగా పట్టుకొనబడినవారి సంఖ్య.

ఉ:—(ఎ) 29000 మంది యోధులుగాను 25000 మంది పరివారముగాను జేర్చుకొనబడిరి. 1500 మంది చనిపోయిరి. (బి) గాయపడినవారి యొక్కయు, ఖయిదీలుగా పట్టుకొనబడినవారియొక్కయు సంఖ్య తెలియదు.

మున్సి మహమ్మదు అబ్దుల్ రహమాన్ సాహెబుగారు ప్ర:—మదరాసు లో 60 రూపాయలు కాక అంతకంటె ఎక్కువ ధరములు గల ఆంధ్రులు తిమిళులతో పోల్చినయెడల ఈక్రింది ఆఫీసులలో ఎంతమంది గలరు:—(ఎ) (1) మద్రాసు సెక్రటరేటు (2) బోర్డు ఆఫ్ రెవిన్యూ (3) పబ్లిక్ వర్క్సు డిపార్టుమెంటు సెక్రటరేటు (4) ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ (ఎ) రెజిస్ట్రేషను (బి) జైలు (సి) పోలీసు. (5) జైల్లార్ ఆఫ్ పబ్లిక్ ఇన్స్పెక్షను. (6) పోస్టుమాస్టరు జనరలు (7) సర్జను జనరలు (8) హైకోర్టు (9) సిటి

సివిలుకోర్టు (10) మేజిస్ట్రేట్ కోర్టు (11) సెషన్స్ కోర్టు (12) మదరాసు విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రారు (13) డైరెక్టర్ ఆఫ్ ఇండస్ట్రీసు (14) కమిషనర్ ఆఫ్ లేబరు (15) కో ఆపరేటివ్ సంఘముల రిజిస్ట్రారు. (బి) ప్రస్తుతము ఇందువిషయమై సమాచార మందకపోయినయెడల అక్టోబరు నెల సమావేశమునకైన తెలుపుటకు ప్రభుత్వమువారి కాటంకములు గలవా?

ఉ:—ప్రభుత్వమువారికి విషయమై తెలియదు. ఈ విషయమై తెలిసికొనుటవలన తగిన లాభము లేదని తలచుచున్నాడు.

వై సభ్యులే ఇట్లు ప్రశ్నించె:—గుంటూరులో 1922 జనవరినుండి వైద్యపాఠశాలను తెరుచుటకు ప్రభుత్వమువారు దుద్దేంచిరా?

ఉ:—గౌరవనీయసభ్యులు 14-2-21 తారీఖు 69 ప్రశ్నయొక్క ప్రత్యుత్తరమును జూడవచ్చును. పాఠశాలను తెరుచుకాలము జనవరినుండి జూలై నెలకు మార్చబడెను.

వై సభ్యులే ప్ర:—(ఎ) అసహాయోద్యమమువలన కృష్ణా గుంటూరు జిల్లాలలో తమ గౌరవపదవిని వదులుకొనిన మేజిస్ట్రేట్లు పేరు లేవు.

ఉత్తరసర్కారులలోను తూర్పుతీరపు జిల్లాలలోను ఎవరైనతమ గౌరవ విరుదములను పరిత్యజించిరా అట్లు జేసినవారి నామములు తెలుపవలెను.

ఉ:—(ఎ) విదుగురు మేజిస్ట్రేట్లు తమ గౌరవపదవులను పరిత్యజించినట్లు తెలియుచున్నది.

(i) గుంటూరుజిల్లాలో (1) మాలవీ మహమ్మదు రజా సాహెబుగారు (2) ఎల్లూరు హనుమంతరావుగారు. (ii) కృష్ణా జిల్లాలో (1) ఎం.గులాం మొహిద్దీన్ సాహెబు (2) సత్యవాద సోమేశ్వరరావు పంతులుగారు (3) పస్తల సాగరముగారు. (బి) మదరాసు జిల్లాలో ఎం. జమీల్ మొహిద్దీన్ సాహెబుగారు ఖానుసాహెబు విరుదమును (2) చెంగలట్టు జిల్లా ఎ. కె. జలానిగారు ఖానుసాహెబు విరుదమును (3) చాల్కి సాహెబ్ మాసేను సాహెబు మెఖారిక్వాడిగారు సామ్మన్సు వులేమా విరుదమును పరిత్యజించిరి తెలియుచున్నది.

వై సభ్యులే ఇట్లు ప్రశ్నించె:—(ఎ) గుంటూరుజిల్లాలో కల్లుదుకాణముల పాటులు సాగకుండా జేయుటకు ప్రయత్నములు ఎక్కువగానున్న సంగతి ప్రభుత్వమువారికి తెలియునా? (బి) అసహాయోద్యమవలంబకులు కల్లుదుకాణ పాటుదారులతో బోక్సము కలంకజేసుకొనకుండునట్లు జేయుటకు జిల్లా అధికారుల కేమైన ప్రత్యేకపునలపాటి యుబడినవా?

ఉ. గుంటూరుజిల్లాలో ఆహ్లాదివేలములను కొనసాగకుండా జేయుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్న సంగతి ప్రభుత్వమువారికి తెలియును. (బి) గౌరవనీయ సభ్యుడు 9-9-21 తేది పత్రికాప్రకటనను జూడవచ్చును.

మున్సి మహమ్మదు అబ్దుల్ రహమాన్ సాహెబుగారు.

ప్ర:—గత ఏప్రిలు మాసపాఠమున ఎంతమంది బ్రాహ్మణులు ఎంతమంది బ్రాహ్మణేతరులు మహమ్మదీయులతో కలసి జిల్లా మునసబులుగా నియమింపబడిరి? ప్రభుత్వమువారు కనుగొనిరా? (బి) బ్రాహ్మణేతరులు వై పబ్లిక్ ప్రత్యుత్తరము కొరకు ఆకురతతో జూచుచున్నారని ప్రభుత్వమువారికి తెలియునా?

ఉ:—(ఎ) ఈవిషయమైన సమాచారముకొరకు హైకోర్టువారిని కనుగొనలేదు (బి) లేదు.

వై సభ్యులే ప్ర:—గంటాము విశాఖపట్నము గోదావరి కృష్ణా గుంటూరుజిల్లాలలో ఎన్నిరైల్వేస్టేషన్లు సర్వేజేయబడినవా? తెలిపెదరా?

ఉ:—ఈక్రింది రైల్వేస్టేషన్లు సర్వేజేయ బడినవి.

గంటా:—గోపాలపురం- బరంపురం- రమల్ కొండ రైల్వేయును. నురవాపక్కోరైల్వేను.

విశాఖపట్నము:—పార్వతీపురం- రాయపూర్ రైల్వే పార్వతీపురం గునుపూరురైల్వే, పల్లకిమిడి గునుపూర్ రైల్వే, విజయనగరం-భీమునిపట్నం- విశాఖపట్నంరైల్వే, భామరాజు- బస్తారు- సాలూరు రైల్వేలు.

గోదావరి:—కాకినాడ కోటిపల్లిరైల్వే రాజమండ్రి-సికింద్రపూర్ రైల్వేయును కృష్ణా- గుడివాడ- భీమవరం- నిడదవోలు-వర్ధాపురంరైల్వే. గుంటూరు:—రేపల్లె- విశ్వేశ్వరంరైల్వే. గుంటూరు- గుర్జుల- మాచర్లరైల్వే.

వై సభ్యులే:—ప్ర:—(ఎ) ఉత్తరసర్కారులలోను తూర్పుతీరపుజిల్లాలలోను అసహాయోద్యమము మద్యపాన దుర్భ్యాసమును మాన్పుటయందు విజయము గాంచినది. (బి) ప్రభుత్వరాబడి నెంతవరకు అసహాయోద్యమము తగ్గించెను? (సి) వైజిల్లాలలో ఎక్కడ వైనను కల్లుదుకాణముల వద్ద కాపలా వేయుట కలదా?

ఉ:—(ఎ) ఈ ఉద్యమము ఎంతవరకు వై జిల్లాలలో మద్యపానము నావెనో తెలియదు. (బి) వై జిల్లాలలో కొంత

వరకు ప్రభుత్వరాబడితగ్గెను. ఇందుకు అసహాయోద్యమము కా కణమై యుండవచ్చును. (సి) కొన్ని జిల్లాలలో తాగుడు నాపుటకు కాపలావేయుట గలదు.

వై సభ్యులే ప్ర:—గుంటూరుతాలూకాను, గుంటూరు, సత్తెనపల్లి రెండుతాలూకాలగా విభజించవలెను. తాలూకా బోర్డువారి సలహాను జిల్లాబోర్డువారు రంగీకరించిరా? (బి) ఈ విషయమై ఎంతకాలమునుండి ప్రభుత్వము వారి స్థానిక సంఘములకును చర్చ జరుగుచున్నది?

ఉ:—(ఎ) అంగీకరించిరి. (బి) ఈవిషయము జిల్లాబోర్డు అధ్యక్షులకును ప్రభుత్వమువారికిని 29-1-21 తేదీనుండి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరిగి తుదకు ప్రభుత్వమువారి యనుమతి వడసెను.

వై సభ్యులే. ప్ర:—(ఎ) ప్రస్తుత ఆదాయపు పన్ను చట్టము నమలులో పెట్టుటవలన హెచ్చుపన్ను నిచ్చువారలు లోనగు కష్టములను ప్రభుత్వమువారు గమనించిరా?

(బి) ఈ ఆదాయపుపన్ను కష్టములవలన అనేకమంది వర్తకులు సామాన్య మెడలగువారు అసహాయోద్యమ మవలంబించుటయు విరివిగా తిలకు స్వరాజ్యనిధికి సహాయము జేయుటయు నిజమేనా?

(సి) ప్రస్తుతకష్టములను సాధ్యమైనంతలో తొలగించుటకు ఏమి ప్రయత్నములు చేయఁబెంచిరి? (డి) ఈ ఆదాయపు పన్నును గురించి వర్తకులలో దురభిప్రాయమును పోగొట్టుటకును, వారి కష్టముల తగ్గించుటకును ప్రభుత్వమువారు ఏమి ప్రయత్నములు జేసెదరు?

ఉ:—(ఎ) (సి) (డి) గౌరవనీయ సభ్యులు 2-9-21 తేదీ నెం 580 ప్రశ్నయొక్క సమాధానమును జూడవచ్చును (బి) లేదు. ఈచట్టమువలన నేమైన కష్టములు గలిగిన యెడలన్యాయ సమ్మతమైన మార్పులవలన వానిని తొలగించుకొనవచ్చును. ఈ ఆదాయపు పన్ను చట్టమువలన అసంతృప్తి నొందినయెడల నది అట్టివారికి ప్రభుత్వమును సాగకుండా జేయుటకు ప్రయత్నించుచున్న తిరుగుబాటు పార్టీలో కలియుట కట్టికారణమున కల్పింపబడదు.

వై సభ్యులే ఇట్లు ప్రశ్నించె:—(ఎ) గుంటూరులోని మహమ్మదీయ బాలికా పాఠశాలలో ఎంతమంది విద్య గణించుచుండిరి. (బి) ఎన్నితరగతులు గలవు. ఒక్కొక్క తరగతి యం దెందరు గలరు (సి) ఎంద రుపాఠ్యాయులు గలరు- వారిపేరు లేవు- జీతములేవు. (డి) ప్రధానోపాధ్యాయుని ఎవరు (ఇ) గుంటూరులో నాపాఠశాల ఎచ్చట గలదు. (ఎఫ్) ప్రధానోపాధ్యాయుని యగు పాలుగారి భార్య తన గృహముందు విద్య నభ్యసించుటకును తనభర్త ఎదుట ఘోష లేకుండా నుండుటకును విద్యార్థినులను బలవంత పెట్టుచుండుట నిజమేనా (జి) వై సంగతుల వలన మహమ్మదీయులు ప్రధానోపాధ్యాయుని ఎడల న సంతృప్తి నొందిరనుట నిజమేనా (హెచ్) ఈ విషయమై మహమ్మదీయులు వైయధికారులకు మహజల్లనంపుకొనిరా (ఐ) పాలుసతిబడిజేయబడుటయు, తనతరువాతివారికి చార్జీవప్పగించినయెడల తిరస్కరించుటయు నిజమేనా? (జె) పాలుసతిపడడమై ప్రభుత్వమువారేమిచర్యచేసికొనిరి. (కె) ఈవిషయమై సమాచారములను తెలిసికొనిపాలుసతివై తగినచర్యను దీసుకొనెదరా? (ఎల్) పాలుగారి గృహమునుండి పాఠశాలను గుంటూరులో మరొకరింటిలోనికి తరలించు మార్పురా? (ఎం) ఈపాఠశాలలో బోధనాభ్యాసమునుగూడ గరపెదరా? (ఎన్) ఎందరభ్యసించుచుండిరి. ఎన్నవతరగతివరకు (ఓ) పాఠశాలావరణలోనికిరాత్రిగానిపగలుగాని ఉపాధ్యాయుని భర్తగాని బంధువుగాని మరెవరైన పురుషులుగాని, ప్రవేశించరాదని కఠినముగా నాజ్ఞాపించెదరా.

ఉ:—ఎ. బి. బోధనాభ్యాసతరగతిలో 18 విశ్వాధికులుగలరు. 1 తరగతిలో 6కి, 2 వ తరగతిలో 14రును 3 వ తరగతిలో 15 గురును 4 వ తరగతిలో 10 గురును 5 వ తరగతిలో 9 గురును 6 వ తరగతిలో 18 మందిని విద్య నభ్యసించుచుండిరి. (సి) 10 మంది ఉపాధ్యాయులు గలరు (డి) జి. గ్రేసు నాయుడుసతి (ఇ) పాఠశాల అదేపు పురుకొనబట్టి పాలుగారి గృహమున గలదు (ఎఫ్) (జి). పాలుగారి సతి. వసతి భవనాధికార్లు ఎదుట పాలుగారు వైస్సు బోధించెడివారు. (హెచ్) ఆవును. (ఐ), (జె) పాలు సతి బడి తి చేయుచుండెను. ఆమె తాను గుంటూరులోనే యుండునని డైరెక్టరు ఆఫ్ పబ్లిక్ ఇన్స్పెక్షనుగారికి తెలిపెను. ఆధ్యక్షులు పాలుసతి తనతరువాతివారికి చార్జీ నొప్పగించినయెడల సన్నిధి జేయుటకునది తెలియపరచెను. ఆమె చార్జీవప్పగించి, నెలపుదరఖాస్తు చేసెను. నెలపు మంజూరుచేయబడెను. (కె) గుంటూరు రైనింగు పాఠశాలనుండి ఆమె కాశ్యరముగా బదిలి చేయబడెను. (ఎల్) 1-3-1924 తరువాత ఇంకొకబోటి మార్పుటను గురించి ఆలోచించెదరు (ఎం) అవును (ఎన్) 18, (ఓ) అవునరమైన ఉత్తరములు తిరిగి జేయుటకును.

హస్తాంతరము. కొద్దిపేర్లుమాత్రమే గలవు.

నూటికి రూ 30 లు లాభము

The Kistna Sugar Works Ltd

ది కృష్ణాషుగర్

వర్క్స్ (లిమిటెడ్)

చిల్లపట్టణము

(1918 సం॥ం ఇండియన్ కంపెనీల ఆక్ట్ ననుసరించి ఇతరకార్యకేటబ చేయబడినది.)

మూలధనము రూ 5,00,000

షేరు 1-కి రూ 50 ల చొ॥ న 10,000 ల వంటిలాగా విభజింపబడినది.

స్థాపనచెల్వించే పద్ధతులు

వాటా 1-కి రూ 10 లు చొ॥ న 25 వేల వరకును వాటా 1-కి రూ 15 లు చొ॥ న అట్లాంటిమెంటు అయినపిదప యున్నా, తక్కినది రెండు వాయిదాల్లోకి విభజించబడును. వాటా 1-కి రూ 12-8-0 చొ॥ న యున్నా చెల్లించవలసి యున్నది.

ప్రొగ్నెస్

ఫ్యాక్టరీ కట్టడములపై ప్రారంభమై జరుగుచున్నది. యంత్రములకు అర్థము పంపబడియున్నది. ఇంజనీరులు డిజిన్ చేసిన ఆ ప్రాంతములనుండి దిగుమతియగును. ఫ్యాక్టరీ (యంత్రాలయము) బడయలో కట్టబడుచున్నది. క్వెర్రీలో ఫూల్ టైమ్ యెరుగును.

ప్రొగ్నెస్ పూర్తి వివరములను గోగవాగు ప్రాప్యెక్ట్స్ వగైరాల కమిటీయే యీ దిగువ అక్షరములకు వ్రాసిన బడయగలరు.

అడ్రెస్:- నం 11 రు తిలాలపెట్టె చిల్లపట్టణము (3187)

నారి మనోహర

పత్రి పనులు

విశాఖపట్టణము

మూలధనము - లక్ష రూపాయలు

వంతువిలువ - ఒక రూపాయ

ఉద్దేశము

1. వరు వరు బాతుల మేలుపరచుపత్రి మనదేశమున పండించుట.
2. పరిపాలనచే చేతనలను వడికించి వివిధములగు పట్టెలు కేయించుట.
3. పరిపాలనకు జరగాయిన మూలధనము స్వల్పపాటి అప్పు నిచ్చుట.
4. ప్రతివోట ప్రాంతాన్ని నచ్చుటచేయుట తయారుచున్న నూలుబట్టలు న్యాయమైన ధరకు కొనుట.
5. నూలుబట్టలను, బట్టలను సేయడము అనుభవకాలం ద్వారా కేర్పించుట.
6. లాభములలో నాలుగవంతు దేశసేవకు వినియోగపరచుట.

విజంట్లు

ప్రతి గ్రామములోను వంతు దార్లను చేర్చుట, డిపోలను స్థాపించి, నూలు పండించించి బట్టలను సేయించుట మొదలగు పనులకుగాను జిత్తము కమిషను పైని యేజంట్లు కావలెను.

లక్కరాజు -

అప్పలస్వామినాయుడు,

(3168) స్థాపకుడు.

మలయ చంద్రము

గనేరియా

అను నెకరోగమునకు మరారము.

పథ్యములేదు. దీని కారితో పనిలేదు. ఎలావు, కెలుపువచ్చు, అను యాకు విధముల నెకరోగమును మూకు పూటలలో మాన్యును. శ్రీల కుమారు వ్యాధులకు కూడ ఇది రాజ్ ధము.

డబ్బీ 1-కి రూ 2-4-0

1 చందీసి (చులయచంద్రమున కనుపావము) డబ్బీ 2-0-0

1-51 **యుతుశోధక**

యుతుశాల మున్నగు గ్రంథములను దోషములను గొట్టి సంతానము నొసంగు చింతాచుకే. డబ్బీ 2-0-0

పీ యూ ష గు

కాగిత, టై, కోగోలకు బగులు. సుంశినువాడను. గుణము గల ఆయుర్వేదయోగము డబ్బీ 0-1-2-9

గంధకాపాకానీ, రామవరం (గోనావలి.)

స్వదేశ పానినిగత వస్తువులు.

కట్టి పని! వెల సరసము!!

ప్రతి ప్రమేయ ఉక్కుతో తయారుచేయబడుచున్న చిన్న, పెద్దనైజల మడతచాకులు, పేనా కత్తులు, బత్తాయికత్తులు, లీచరు విశేషముగా పేసి తయారుచేయబడుచున్న అన్ని నైజల యంత్రాది కప్పతాళములు, ఇతర కప్పతాళములు, ఇత్తడి యనునవి కలిసి కప్పతాళములు, ఇత్తడి యియము కలిసిన కప్పతాళములు, సుంచి తాళములను బందోబస్తు చేయబడిన యియకపెట్టెలు వగైరా సామానులు మా కర్మాగారమున తయారుచేయబడుచున్నది.

(081)

భాగ్యము పంపిన భరణు తెలుపబడును. కర్మలకు సరసమైన కమిషను నీయబడును.

తంజి చిరునామా: బి. వెంకటేశ్వరు అండ్ కో., "ఇండస్ట్రీసు" కట్టయ్య అండ్ లాక్ మేకర్స్ etc. పెద్దాపురం. (గోదావరిజిల్లా)

నమకము (1842)

బంగారు వెండిరత్నము

ముల నగలుతో ఇతరవస్తువులను వాతను యిచ్చిన పుచ్చుకొని కైకము ఇవ్వబడును

ఉమిడి-రామయ్య శెట్టి

గురుసామి శెట్టి కంపెనీ

25, చై నాబాబాద్ రోడ్, మదరాసు

నగలు కాణ్యముగాను గూచితోడ - నడిమైన ధరలకు కనుగొనే విక్రయించుట మొనగబడును. తగినాడు లేనివాటిని అభివృద్ధిగాను అర్జును మేరకు కయ్యించుట యివ్వబడును. వికసారి అర్జును యిచ్చి నగలు కయ్యించుట చేసికొన్న వారి కలన మా నమకము వెలికికొనవచ్చును.

తంజిచిరునామా:- "క్యూరల్" మద్రాసు.

శేటంతులంతులు మూలికలు పాశ్చాత్యులై దృఢపథకులకు కావలసిన సకలవిధ ఔషధములను తిన్నవలెనకు మాకే దొరకును. సకలవిధ కాడ్డీర్ ఆయిల్ బిడ్డలకు ఉపయోగపడు ఆహారములు మొదలగువి మానవ ప్రాణులొ కొన్నవి వివరములకు వ్రాయుడు. (3166)

V. M. ANNAJEE & Bros

Wholesale & Retail Chemists & Druggists

2/200 MINT STREET, MADRAS.

శివామ్యత త్రై

శిలంతుల మేలైనది. కండ్లకోగమును పోగొట్టును. రూ 6 యమ్. గూ 1. మొత్తముగా కొనువారికి, కొత్తపేటలోను. విశ్వనాథం సుబ్బరామవైద్య

(3175)

ముక్తి గమనించ

యోగ్యతాపత్రములు 2942

(5) కాశీపట్టణమునందు, దుర్గా మెడికల్ హాలువారి సులమాన్ ఉప్పు ఉపయోగించుచుంటిని. మంచి ఆకలిని కలిగించెను. సకాలమునకు ప్రవర్తించుచును.

సేపాల్ } రాణానరేంద్ర
14-5-22 } సర్ జంగ్ ఆఫ్ సేపాల్

చందనాదివటి

చందనాదివటి:- ప్రముఖకోగములను బోగొట్టును.

చందనాదివటి:- శోషకమేహము (సె) కోగమును అనిశ్చయముగా బోగొట్టును.

చందనాదివటి:- మూత్రవాళములను ప్రణామమును బోగొట్టి మూత్రము బారీయగునట్లును మంట లేకుండవచ్చును.

చందనాదివటి:- మూత్రాశయమునకు బలము గలిగించును.

చందనాదివటి:- శ్రీలకు ప్రాప్తించిన ఔషధక మేహము (సె) కోగమును బోగొట్టును.

చందనాదివటి:- శ్రీలకు వై వికముగా కచ్చే యెర్రకునును, కెల్లకునును కోగములను బోగొట్టును.

25 మాత్రలు వెల రూ 1.

క్యాబులాగు ఉచితముగా పంపబడును.

డాక్టరు ఆనంబు లక్ష్మీకృతి, బి. ఎ. ఎం. బి. సి. ఎం. మేనేజింగ్ డైరెక్టరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఫార్మసీ, (లిమిటెడ్) 19, హాన్స్ రోడ్డు, మదరాసు.

(గురు)

హస్తాంతరము వెంకటాచల పండితుల

అయుర్యేదీయ సిద్ధాంతము

కస్తూరి మాత్రలవలె

హస్తాంతరమునకారితోను దివ్యావకాశము వరకటి లేదని భారతముగా చెప్పునప్పుడు విద్యలో ఆపేరవలెనయే వస్తువు చేరలేదు గావున అప్పుడు పుట్టిన శిశువు మొదలకొని దృఢులవరకు ప్రతిబిక్కుడును సంకేతమునకు సేవించవచ్చును. ఈ మాత్రలు 3 నుండి 12 రోజుల వరకును మూలముగాని లేక కట్టి పోడి అనగాని ప్రతిదినము ఉపయోగించుచు వచ్చును. ఎడల మందము అల్పము మలబద్ధము చికిత్సామయి ద్వారము మలేరియాద్వారము శిశువు వారము వచ్చు, పడికము నరముల నొప్పి బలమును ఇంపు ఎంకా ప్లేగు కలరా మున్నగు ఇంకా ఆరోగ్యములను నగ్గరకు వచ్చును. జమ్మగలిగిన వేళ ఉపయోగించిన తక్షణమే గుణ మిచ్చును. ఒకవోట మార్పుదల బలమును మూలముల వ్యాధులను ఉపయోగమును విద్యావత్ మోహాశ్రీలకు కూడ ఈ మాత్రలను సేవించి గుణమును పొందుచున్నాడు. 250 మాత్రలు గల సీసా 1-కి రూ 0-4-0 25 సీసా మొదలు 6 సీసాల వరకు పోస్తే 0-4-0 25 సీసా 5 సీసాలను కెప్పించిన పోస్తే 1-2-0 12 సీసాలు " " 2-8-0 25 సీసాలు " " 3-2-0

అన్ని దుకాణములందు దొరకును

శ్రీ శీతారామవైద్యశాల

(301-594) మైసూరు

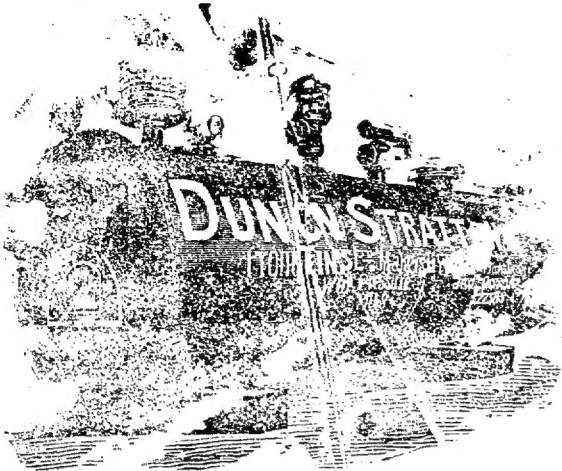
శ్రీ శీతారామవైద్యశాల

DUNCAN STRATTON & Co.

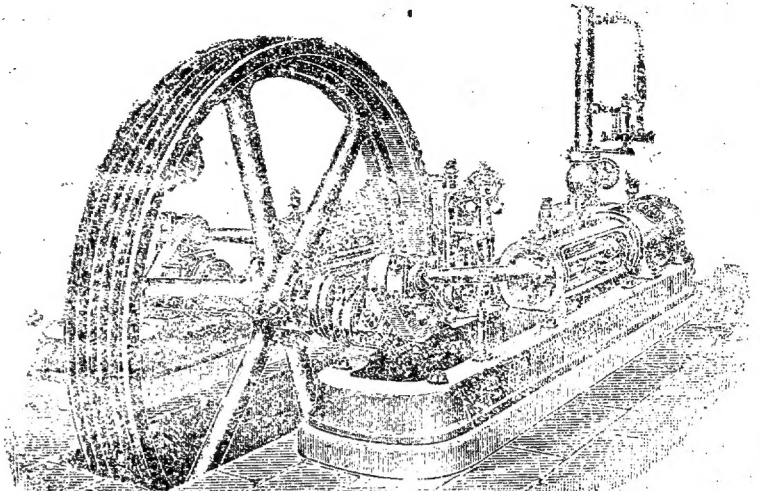
డన్ కన్ స్ట్రాటన్ ఆండు కో.

(2412)

ఎంజనీర్లు, మెషిన్ రి. ఇంజనీర్లు, 9 మెయిన్ వీది, బొంబాయి.

పొడవు 10' అడుగులు
మొదలు 2' అడుగుల వరకు
మందులు — డియోమెటరు
ఆ. క. మొదలు 5 అ. ర. అం.
కరకు యందును.
స్ట్రాటన్ & కో. (మెషిన్)
ఇంజనీర్లు మొదలు
£160 పొడవుల వరకును.

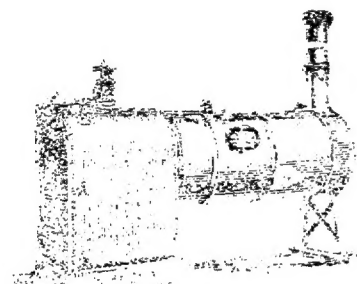

హైక్రాను స్ట్రీట్ కార్ నెట్ బాయిల్ యర్.

హైక్రాను స్ట్రీట్ లంకామెరు బాయిల్ యర్.
పొడవు 28 అ. మొదలు 32 అ. వరకును.

డన్ కన్ స్ట్రాటన్ & కో. మొదలు 5 అ. ర. అం. వరకును.
మొదలు 28 అ. ర. అం. వరకును.
మొదలు 100 అ. ర. అం. వరకును.

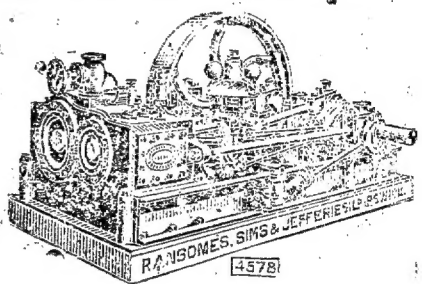
లోకో మోటార్ బాయిల్ యర్.
స్ట్రాటన్ & కో. (మెషిన్) 80 పొడవు మొదలు
100 అ. 120 అ. 150 అ. వరకును.

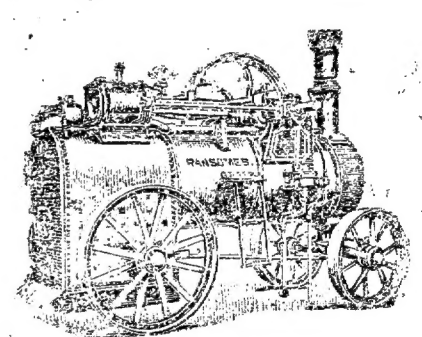
వర్టికల్ బాయిల్ యర్.
మొదలు 100 అ. ర. అం. వరకును.
మొదలు 100 అ. ర. అం. వరకును.

ఈ క్రింద తెలుపబడిన వాటిని
స్వయం చేయుదుము.
మాది జిప్సొం మెషిన్, వాటి సామానులు
మాది (మెషిన్) మెషిన్
మాది స్పిన్సింగ్ మెషిన్
మాది పిండింగ్ మెషిన్
అన్ని రకముల స్టీము ఎంజిన్లు
అన్ని రకముల స్టీము బాయిల్ యర్లు
కోల్డ్ వేక్ మిల్లింగ్ మెషిన్
నూనె మిల్లు మెషిన్
మంచుగడ్డచేయు మెషిన్
మడు బియ్యముచేయు మెషిన్ వాటి సామాను
అన్ని రకముల పంపింగ్ మెషిన్లు
కాగిత, వ్యవసాయ సంబంధమైన కొరముట్లు
కొరముట్ల నూనె వరుడు ఆయిల్ ఎంజిన్లు
ఎలక్ట్రిక్ లైటింగ్ (ప్లాన్) కొరముట్లు
తేకులు మర్చిసాపు కొరముట్లు
స్టీలు పాప్టింగ్, కట్టింగ్లు, వేడెత్తలు
కాట్ బరక్ అండు కాన్స్ట్రక్షన్ ఫర్మిలు.
వయిరా అన్ని రకముల సామానులు.

నైట్ బ్రెస్టెడ్ కాంపాండు
'హిందూస్థాన్' ఎంజిన్లు.
(కాక్టస్ పాపు మొననుండి పోట్ లియబడినది,
ఇందులో సింగిల్ సిలిండరు ఇంజిన్లు కూడ గలవు.

హెన్రీడు కాంపాండు ఎంజిన్లు.

పోర్టల్ స్టీము ఎంజిన్లు.
సింగిల్ సింగిల్, డబుల్ సిలిండరు గలవి.
స్టీము (మెషిన్) 120 పొడవు గలవి.
కాంపాండు — హై, లో (మెషిన్) సిలిండరు.
స్టీము (మెషిన్) 150 పొడవు గలవి.

వివరములకు, ధరలకు బొంబాయిలో యుండు డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కంపెనీ కై నను లేక
బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)లో యుండు ఇంగ్లీషు స్ట్రాటన్ ఇంజనీర్లు కంపెనీ ప్రొప్రైటరు గారైన
మానేజర్ బాపనయ్యగారి కై నను వ్రాయవలెను.

అమృతాంజనం అన్నినొప్పులకు దివ్యామృతము.

దగ్గు, తైత్తము, కడి
పోట్లు, బెణుకుల
చక్కని దబ్బితో నూనెలు కూడా
అమృతాంజనం

రొమ్మపడిశము, తలనెప్పి, వాయువృక్షములు,
మొదలగు నొప్పులకు దివ్యామృతము.
-0; దశక 1-5 రూ 5-12-0. ధృఢపుటలు కలెం.
ప్రతి } 109, ఫ్రెరి రోడ్ బొంబాయి,
6, తంబు శెట్టి పే, మదరాసు.

